

Februari 2025

Maatschappelijke impact maken

www.pwc.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Maatschappelijke impact maken als instelling	4
Het belang van filantropie en impact maken voor de samenleving	5
Fiscale regels	8
De anbi-status	15
De stichting als goededoelenorganisatie	18
Welk juridisch jasje past de sociale onderneming?	21
Anbi's en commerciële activiteiten	28
Goeddoen over de grens	30
Afsluiting	32
Maatschappelijke impact maken als persoon	33
Het belang van donateurs en vrijwilligers voor maatschappelijke impact	34
Schenken aan een instelling	36
Goeddoen met uw nalatenschap	40
Inzet als vrijwilliger	42
Afsluiting	44
Contact	45

Bij PwC willen we een bijdrage leveren aan het vertrouwen in de maatschappij en het oplossen van belangrijke problemen. Wij zijn een netwerk van firma's in 151 landen met bijna 364.000 mensen. Wij zien het als onze taak om kwaliteit te leveren op het gebied van assurance-, belasting- en adviesdiensten. Bij PwC in Nederland werken ruim 5.700 mensen met elkaar samen. Vertel ons wat voor u belangrijk is. Meer informatie over ons vindt u op www.pwc.nl.

Maatschappelijke impact maken

De Nederlandse participatiesamenleving – waarbij burgers, bedrijven en overheden gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor maatschappelijke kwesties en samenwerken aan oplossingen – heeft diepe wortels. Al eeuwenlang dragen Nederlanders bij aan goede doelen, vooral in sectoren waar de overheid minder actief is, zoals kunst en cultuur, maar ook in de gezondheidszorg en het onderwijs. Deze traditie van filantropie vormt een belangrijk fundament voor de participatiesamenleving.

Vanaf eind jaren negentig heeft de Nederlandse filantropie zich in hoog tempo verder ontwikkeld. Uit het rapport [Geven in Nederland 2024](#) blijkt dat we in 2022 ruim 5,3 miljard euro gaven tegenover 2,6 miljard euro in 1997. Afgezet tegen het BBP is het geefgedrag met een hele lichte daling redelijk gelijk gebleven, in 1997 gaven we 0,7% van het bbp tegenover 0,6% in 2022.

De manieren waarop we bijdragen aan de maatschappij is verbreed. Bijvoorbeeld in de vorm van sociaal ondernemerschap, waarbij de positieve sociaalmaatschappelijke impact vooropstaat en deze op ondernemende wijze wordt nagestreefd. PwC steunt deze ontwikkeling van harte, onder andere vanuit onze betrokkenheid bij [Social Enterprise NL](#) en de [Code Sociale Ondernemingen](#), onze participatie in de succesvolle [City Deal Impact Ondernemen](#) en het concreet meedenken bij de ontwikkeling van de [maatschappelijke bv](#).

Met deze publicatie bieden we u inzicht in de gevolgen voor uw belastingen en de mogelijkheden die een organisatie heeft voor haar vormgeving en voor particulieren voor de wijze van geven. Voor zowel organisaties als gevers zijn er veel zaken om rekening mee te houden. Dit is een update van onze eerdere publicatie uit 2021 en er zijn verrassend veel grotere en kleinere details veranderd. Uiteraard in de tarieven en vrijstellingen van bijvoorbeeld schenk- en erfbelasting, maar ook in de aftrekbaarheid van giften voor bedrijven en er zijn specifieke voorwaarden opgesteld voor anbi's (algemeen nut beogende instellingen) die impact nastreven door continu te investeren (impact investing).

Een geheel nieuwe ontwikkeling in deze publicatie is de aandacht voor steward ownership. De kern daarvan is dat het bedrijf 'van zichzelf' is, geleid door steward en de winst ten dienste staat van de onderneming. Er is in het voorjaar van 2024 een motie aangenomen om een wettelijke grondslag voor dit governance model te ontwikkelen.

De komende jaren zullen de ontwikkelingen niet stilstaan. De participatiesamenleving blijft daarbij een krachtig concept dat de samenwerking tussen burgers, bedrijven en overheden bevordert en bijdraagt aan een betere toekomst voor iedereen. Het is een samenleving waarin iedereen de kans krijgt om bij te dragen en waarin gezamenlijke verantwoordelijkheid centraal staat. Dat is heel waardevol en ik nodig u van harte uit de participatiesamenleving te blijven omarmen.

Wineke Ploos van Amstel - Haagsma
Chief Sustainability Officer
PwC Nederland

Maatschappelijke impact maken als instelling

Het belang van filantropie en impact maken voor de samenleving

Nederland kent een rijke traditie aan particuliere filantropische initiatieven. Deze initiatieven richten zich op een breed palet aan (inter)nationale goede doelen zoals armoedebestrijding, gezondheidszorg, cultuur en onderwijs. Ze zijn veelal ontstaan waar de overheid geen rol voor zichzelf zag weggelegd, maar waar particulieren toch vonden dat er iets moest gebeuren.

Vooraf eind 19e eeuw en begin 20e eeuw zijn particuliere non-profitinstellingen alom vertegenwoordigd. Sindsdien spelen zij een cruciale rol in de samenleving, naast de functies van de staat en de markt. Het is van groot belang dat goedbedoelenorganisaties de donateurs weten te bereiken en aan zich binden. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van nieuwe vormen van maatschappelijk impact, zoals crowdfunding en impactinvestering.

Daarnaast zien we sinds een aantal jaren ook andere manieren van impact maken, zoals het sociaal ondernemerschap. Een sociale onderneming is een entiteit die primair gedreven wordt door een maatschappelijke missie. Een ander voorbeeld betreft steward-owned bedrijven met een eigendomsstructuur waarbij de financiële belangen en de zeggenschap over de koers van het bedrijf van elkaar worden gescheiden. Op deze manier wordt de missie van het bedrijf op lange termijn gewaarborgd, en ontstaat er ruimte voor innovatie.

Particulier of publiek gefinancierd: de eeuwige spagaat

Vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw heeft de opbouw van de verzorgingsstaat geleid tot een toename van publiek gefinancierde voorzieningen, met als gevolg dat het aandeel privaat gefinancierde voorzieningen kleiner werd. De belangrijkste reden hiervoor was dat er een systeem ontstond van wettelijke rechten om willekeur te voorkomen: de keuzes werden gemaakt op basis van regels in plaats van eigen inzicht.

In de vroege jaren negentig begon de verzakelijking van deze publieke voorzieningen, waarbij de focus verschoof naar het ondernemerschap. Publieke voorzieningen werden geconfronteerd met zaken als aanbestedingsregels en de stimulering van concurrentie met commerciële

ondernemingen. Als gevolg hiervan is de oorspronkelijke gedachte van het belangeloos inzetten voor de samenleving steeds meer naar de achtergrond verdwenen.

Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat Nederland niet een 'klassiek' non-profitmodel kent zoals de Verenigde Staten, waar commerciële instellingen, publieke instellingen en privaat gefinancierde non-profitinstellingen elk een deel van de maatschappelijke taken op zich nemen. In de Verenigde Staten leidt dit vaak tot samenwerkingsverbanden tussen de overheid en particulier gefinancierde instellingen. In Nederland daarentegen worden publieke taken grotendeels uitgevoerd door publiek gefinancierde instellingen, zoals woningcorporaties, de gezondheidszorg, het onderwijs en musea.

Rol non-profitsector

Hoewel Nederland beschikt over een uitgebreid stelsel van publieke voorzieningen, speelt de private non-profitsector in Nederland momenteel ook een belangrijke rol. Dit volgt onder meer uit het onderzoek *Geven in Nederland 2024*, dat het geefgedrag van de Nederlanders voor de jaren 1997 tot en met 2022 in kaart heeft gebracht. Zo wijst het onderzoek uit dat filantropie zich vanaf eind jaren negentig – dit is vanaf het moment dat de verzakelijking in de publieke sector begon – in een snel tempo ontwikkelde en is uitgegroeid tot een aparte sector. Dit blijkt ook uit het feit dat er in Nederland jaarlijks maar liefst 5,3 miljard euro aan goede doelen wordt gegeven,¹ wat neerkomt op 0,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dit lijkt een laag percentage in vergelijking met bijvoorbeeld de Verenigde Staten, waar het geefpercentage van het bbp in de periode 1965 tot en met 2022 rond de twee procent lag. Hier komt weer een kenmerk van het Nederlandse systeem naar voren: de financiering van voorzieningen voor onder meer armoedebestrijding en gezondheidszorg komt vooral uit de algemene middelen. Nederlanders dragen dus voornamelijk via belastingen bij aan deze voorzieningen.

Uit het onderzoek volgt verder dat Nederlandse huishoudens in 2022 het meeste gaven aan kerk en levensbeschouwing (bijna 28%); dit is bij uitstek een sector waar de publieke financiering beperkt is. Onderwijs en onderzoek is het minst populair (slechts 1 procent). Dit kan samenhangen met de veronderstelling of opvatting bij schenkers dat financiering van deze sector een overheidstaak is.

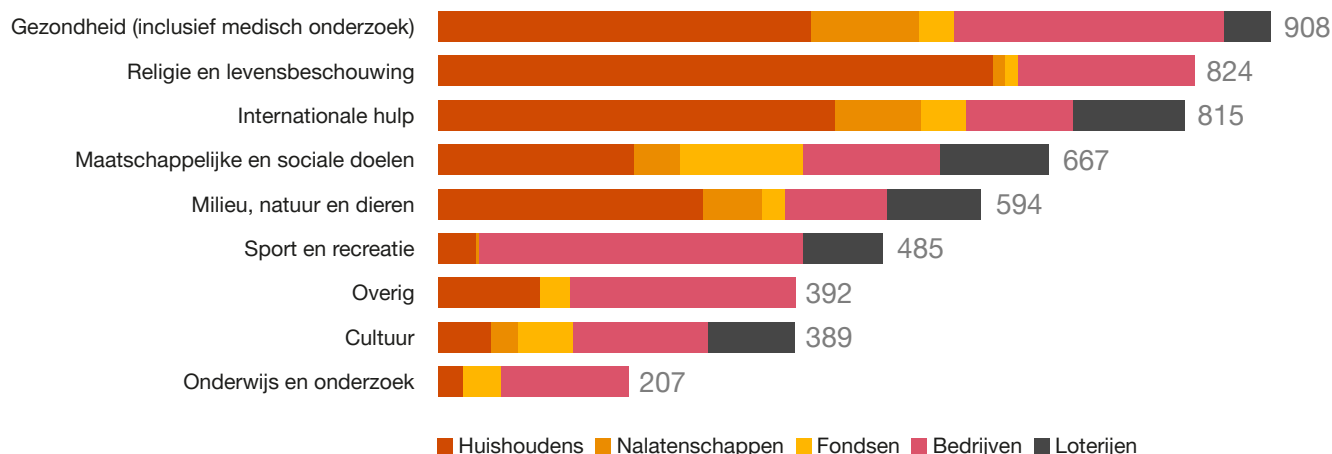
¹ Dit is het totaalbedrag van de geschatte giften van huishoudens, nalatenschappen, van fondsen (zowel geldwervende fondsen als vermogensfondsen) van het bedrijfsleven en van de opbrengsten uit de kansspelen.

Aan welke maatschappelijke terreinen geven we in Nederland?

We geven het meest aan goededoelenorganisaties die actief zijn op het terrein van gezondheid

Totaalbedrag aan giften uitgesplitst naar maatschappelijk terrein in 2022 (in € miljoenen)

Bron: *Geven in Nederland 2024, p. 18*

Een rijke schakering aan goededoelenorganisaties

Het palet aan goededoelenorganisaties is breder dan u op het eerste gezicht misschien zou denken.

Allereerst zijn er de algemeen nut beogende instellingen (anbi's) die zich voor minstens negentig procent inzetten voor het algemeen nut. Een speciale variant daarvan is de culturele anbi, die voor minstens negentig procent actief is op cultureel gebied. In december 2023 waren er 44.575 anbi's op individuele basis geregistreerd bij de Belastingdienst. Daarnaast zijn er sociaal belang behartigende instellingen (sbbi's), die niet het algemene belang maar de individuele belangen van hun leden of van een kleine doelgroep

vooropstellen. Deze sbbi's hebben een maatschappelijke doelstelling, zoals de ontplooiing van hun leden of sociale cohesie. Voorbeelden daarvan zijn muziekverenigingen, sportorganisaties en speeltuinen.

In de filantropische sector komen diverse vormen van fondsen voor. Dit is vaak afhankelijk van de ontstaansgeschiedenis, de doelstelling en de wijze waarop de instelling gelden werft. Een klassiek onderscheid is dat tussen het vermogensfonds en de fondsenwervende instelling. Vermogensfondsen zijn veelal ontstaan doordat er in één keer een som geld beschikbaar is gekomen, bijvoorbeeld door een nalatenschap of een grote donatie.

De doelstelling van een vermogensfonds is vaak het in stand houden van dat vermogen. Dan wordt alleen het rendement van het vermogen besteed aan de algemeen of sociaal nuttige doelstelling, zodat de continuïteit van het fonds gegarandeerd is. Fondsenwervende instellingen zijn daarentegen instellingen die afhankelijk zijn van jaarlijkse externe inkomsten van vooral particuliere gevers.

Van oudsher waren beide type fondsen geneigd om hun doelstelling vooral na te streven door het schenken van gelden. In de afgelopen jaren is dit schenkingsbeleid bij veel instellingen meer gedifferentieerd. Zo behoort het verstrekken van een lening (vaak met 'zachte' voorwaarden) tot de mogelijkheden. Een ander voorbeeld is – bij een rechtspersoon – het participeren in het kapitaal van de begunstigde partij. Deze trend wordt ook wel 'impactinvestering' genoemd. Vaak verbinden de 'gevers' specifieke voorwaarden aan de financiële ondersteuning, om te borgen dat de verkrijger de ter beschikking gestelde middelen nuttig besteedt.

In de afgelopen tien jaar zijn vooral fondsenwervende instellingen commerciële activiteiten begonnen om een extra inkomstenbron te creëren, zodat zij minder afhankelijk zijn van inkomsten uit giften. Denk hierbij aan het bekende voorbeeld van het museum dat een museumwinkel exploiteert. Het gaat deze instellingen niet om het maken van winst, maar om het maatschappelijk doel dat met die winst wordt gefinancierd. Daarom worden ze not-for-profitinstellingen genoemd.

Een ondernemende schakering voor bereiken van een goed doel: sociale ondernemingen

Een recentere variant op de not-for-profitinstelling is de sociaalmaatschappelijke onderneming, ook bekend als de social enterprise.² Een sociale onderneming streeft primair een maatschappelijke doelstelling na door middel van een duurzaam verdienmodel. Een succesvol voorbeeld daarvan is te vinden in de voedingsindustrie: het produceren en verkopen van chocolade en tegelijkertijd het belang van cacaoboeren centraal stellen.

Aan de hand van het impactspectrum wordt duidelijk waar sociale ondernemingen en andere nieuwe geef- en ondernemingsvormen zich bevinden.

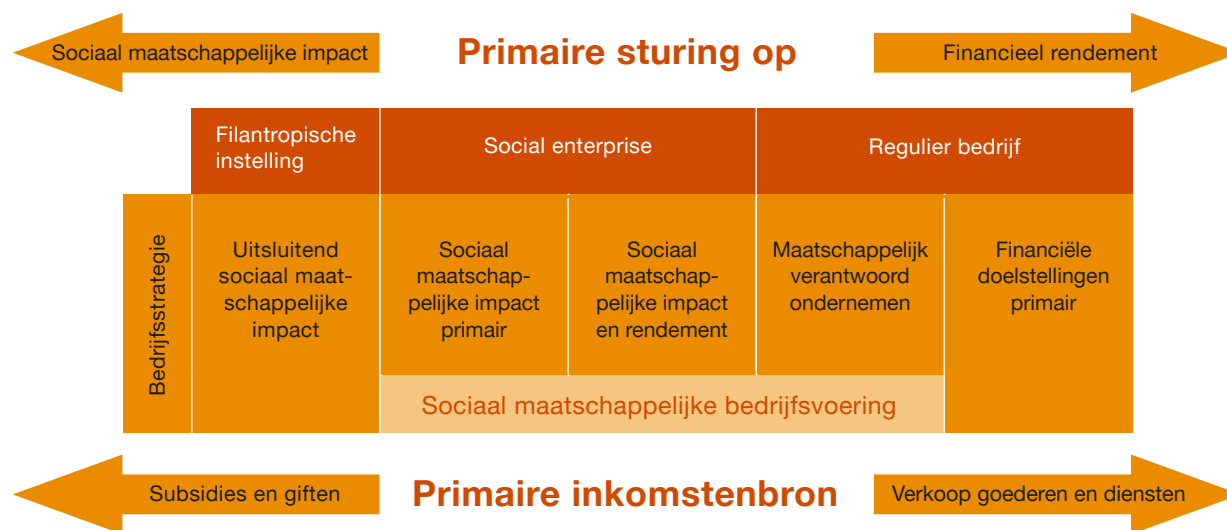
Het impactspectrum van organisaties

Het impactspectrum geeft de samenhang weer tussen maatschappelijke impact en financiële opbrengst. Het spectrum loopt van 'uitsluitend gericht op sociaalmaatschappelijke impact' (links) naar 'financiële doelstellingen primair' (rechts). Links in het overzicht staan filantropische instellingen zoals fondsen, maatschappelijke organisaties en goede doelen en rechts de traditionele commerciële ondernemingen.

Sluit aan bij de gevers

Voor goededoelenorganisaties is het zaak om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wensen van potentiële gevers. Het eerdergenoemde onderzoek [Geven in Nederland 2024](#) laat zien dat donateurs in eerste instantie zelfstandig op zoek gaan naar goede doelen. De meeste gevers hebben een concreet thema voor ogen en zoeken organisaties die daarbij passen. Hierbij speelt het sociaal en zakelijk netwerk van de gever ook een belangrijke rol. Verder willen zij vaker leningen verstrekken, duurzaam beleggen of maatschappelijk investeren (impactinvestering). Hierbij is niet het financieel rendement leidend maar het maatschappelijk rendement. Uit het onderzoek blijkt dat donateurs vooral maatwerk wensen in plaats van bedolven te worden onder informatie, flyers en brochures. Goededoelenorganisaties staan dus voor de taak om hun (potentiële) donateurs relevante en actuele informatie te verschaffen over hun eigen organisatie. Daarmee winnen zij het vertrouwen van de donateur.

Impactspectrum

² Zie tevens de website www.social-enterprise.nl voor meer informatie over sociaal ondernemen.

Fiscale regels

Al jaren stimuleert de fiscale wetgeving het geven aan goede doelen. Zo bestaat er een aftrek voor giften aan anbi's en hoeft de anbi geen schenkbelasting te betalen over de ontvangen giften. Toch is de anbi-status geen vrijwaring voor alle fiscale gevolgen en kan de anbi ook te maken krijgen met onder andere omzetbelasting, loonbelasting en vennootschapsbelasting. De eventuele gevolgen per belastingsoort komen hierna aan de orde.

Omzetbelasting

Omzetbelasting (btw) is een indirecte belasting die de overheid via de ondernemer heft over de verkoop van goederen en diensten.

Voor de heffing van omzetbelasting is de kwalificatie wel of geen ondernemer van belang. De Wet op de omzetbelasting kent een ruim ondernemersbegrip. Eenieder die zelfstandig een economische activiteit verricht (zoals de duurzame levering van goederen en/of het verrichten van diensten), ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteit, kwalificeert als belastingplichtige voor de omzetbelasting. Eenmanszaken, bedrijven en ook goededoelenorganisaties, zoals anbi's, kunnen dus kwalificeren als ondernemer en daarmee belastingplichtig zijn voor de btw. Een belastingplichtige (btw-ondernemer) kan aan haar in rekening gebrachte btw (voorbelasting) op inkomende kosten onder voorwaarden terugvragen van de Belastingdienst. De voorbelasting wordt in de btw-aangifte verrekend met de btw die de btw-ondernemer aan de Belastingdienst moet voldoen over haar uitgaande btw-belaste prestaties. Als het te ontvangen bedrag groter is dan het te betalen bedrag, dan keert de Belastingdienst het verschil uit en is sprake van een btw-teruggaaf.

Het algemene btw-tarief van 21 procent is meestal van toepassing op lokale verkopen in Nederland. Voor bepaalde goederen en diensten (zoals voedsel, boeken en medicijnen) geldt een verlaagd btw-tarief van 9 procent.

De kleineondernemersregeling (KOR) is een vrijstelling voor de btw. Een anbi (bijvoorbeeld in de vorm van een stichting of vereniging) kan gebruikmaken van de KOR bij niet meer dan 20.000 euro omzet in 1 kalenderjaar.

Voor grensoverschrijdende verkopen verwijzen wij naar de paragraaf 'internationale btw-aspecten' in het hoofdstuk *Goeddoen over de grens*.

Fondswervende instellingen (anbi's)

Een anbi verricht vaak fondswervende activiteiten om op die manier aan gelden te komen ter besteding aan het goede doel. Wanneer een anbi geen belastbare prestaties verricht tegen vergoeding, dan kwalificeert de anbi ook niet als ondernemer voor de btw. De anbi is dan enerzijds geen btw verschuldigd, maar kan anderzijds aan haar in rekening gebrachte btw niet terugvragen van de Belastingdienst. Echter, als uitzondering op de regel kunnen liefdadige, opvoedkundige of menslievende instellingen die niet kwalificeren als btw-ondernemer, verzoeken om teruggaaf van omzetbelasting als zij goederen uitvoeren uit de EU. Deze instellingen kunnen onder bepaalde voorwaarden de btw terugvragen die zij in Nederland voor de inkoop van deze goederen hebben betaald.

Als een anbi wél belastbare prestaties verricht tegen vergoeding, kwalificeert zij in beginsel als btw-ondernemer. In recente jurisprudentie lijkt de rechtspraak echter steeds meer waarde te hechten aan de vergelijking met de gedragingen van een typische ondernemer. Als de kosten niet of nauwelijks worden goedgeemaakt en de anbi daar ook niet naar streeft,

is dus nog maar de vraag of de anbi een economische activiteit verricht. Als een anbi btw-ondernemer is voor de levering van goederen of het verrichten van diensten, geldt als uitgangspunt dat de anbi over deze uitgaande prestaties btw is verschuldigd, tenzij sprake is van btw-vrijgestelde prestaties. De anbi kan vervolgens de voorbelasting aftrekken op kosten die zijn toe te rekenen aan haar uitgaande btw-belaste prestaties. De btw op kosten die gedeeltelijk zijn toe te rekenen aan haar btw-belaste prestaties, kan de anbi gedeeltelijk terugvragen. De btw op andere kosten kan de anbi niet in aftrek brengen (bijvoorbeeld kosten die toerekenbaar zijn aan vrijgestelde prestaties).

Ook bestaat er een wettelijke btw-vrijstelling voor (bijkomende) fondswervende activiteiten verricht door btw-ondernemers die in hoofdzaak bepaalde andere btw-vrijgestelde prestaties verrichten, zoals het verzorgen en het verplegen van in een inrichting opgenomen personen of diensten die samenhangen met de beoefening van sport. Voor die bijkomende fondswervende activiteiten kunnen zij - onder voorwaarden - een beroep doen op deze btw-vrijstelling. In dat geval komt de voorbelasting die is toe te rekenen aan die bijkomende activiteiten niet voor aftrek in aanmerking. Deze vrijstelling geldt niet voor bijvoorbeeld steunstichtingen of 'Stichting Vrienden van...', die niet zelf btw-vrijgestelde prestaties verrichten.

Impactinvesteringen door anbi's

Anbi-investeringen zijn investeringen waarbij het bevorderen of het bereiken van een algemeen nuttige doelstelling voorop staat en niet direct het financiële rendement. Afhankelijk van het type investering kunnen kosten die gepaard gaan met die investering eventueel voor aftrek van voorbelasting in aanmerking komen. Dat is het geval op het moment dat die kosten toerekenbaar zijn aan uitgaande met btw-belaste prestaties van de anbi.

Lees meer over impactinvesteringen door anbi's in het hoofdstuk [De anbi-status](#).

Donaties door anbi's aan entiteiten die een (sociale) onderneming drijven

Een andere vorm van filantropie ziet op donaties aan entiteiten die een (sociale) onderneming drijven. Met een dergelijke donatie moet de algemeen nuttige doelstelling worden gediend. Voor de heffing van omzetbelasting is in dit geval van belang of een tegenprestatie wordt ontvangen voor de donatie. Dat is doorgaans niet het geval. Een donatie is daarom in principe niet belast met btw.

Bijzondere evenementen/acties voor een 'goed doel'

Het komt voor dat uit ideële overwegingen bijzondere evenementen worden georganiseerd. Kenmerkend voor deze bijzondere 'goed doel'-evenementen is dat de afnemers voor de aangeboden prestaties een aanzienlijk hogere prijs betalen dan voor vergelijkbare goederen of diensten, die buiten de context van het bijzondere evenement worden aangeboden. Goedgekeurd is dat het giftelement – dat te

Belast of onbelast met btw

- Contributies die worden betaald aan een fondswervende instelling zijn belast met btw als de instelling daarvoor tegenprestaties verricht. Afhankelijk van de tegenprestatie die de instelling verricht, zijn de contributies met 9 procent of 21 procent btw belast.
- De vergoeding voor ledenbladen is in beginsel belast met negen procent btw. Onder bepaalde voorwaarden is het verstrekken van ledenbladen btw-vrijgesteld op basis van de btw-vrijstelling voor fondswerving.
- Een gift, donatie of schenking is niet belastbaar met btw, omdat er geen tegenprestatie wordt beoogd en geleverd.
- Een sponsorbijdrage is iets anders dan een gift, nu tegenover sponsorbijdragen veelal een tegenprestatie staat. Denk hierbij aan de verplichting tot het opnemen van de naam (beeldmerk/woordmerk) van de sponsor. Let op: louter (bescheiden) naamsvermelding is in beginsel geen sponsoring. Om te beoordelen of over een sponsorbijdrage btw verschuldigd is, zal gekeken moeten worden in hoeverre sprake is van een btw-belaste tegenprestatie, zoals een reclaimedienst.

onderkennen is in de prijs voor de aangeboden prestaties – buiten de heffing van omzetbelasting blijft. Voor deze goedkeuring gelden de volgende voorwaarden:

- aan de afnemer is kenbaar gemaakt dat de opbrengst van het evenement bestemd is voor een specifiek goed doel (charitatief doel). Daarvan is in elk geval sprake als het giftelement wordt afgedragen aan een anbi;
- de afnemer is er nadrukkelijk op gewezen dat hij bij wijze van gift voor de aangeboden prestatie boven de normale prijs een extra bedrag betaalt. Ook de hoogte van de gift is voor de afnemer bepaalbaar;
- de opbrengst van het bijzondere evenement komt volledig ten goede aan het goede (charitatieve) doel. Alleen het giftelement dat de afnemer van de prestatie als onderdeel van de vergoeding betaalt, blijft buiten de heffing.

De goedkeuring heeft betrekking op zowel bijzondere evenementen tot het verwerven van financiële steun voor derden als op evenementen georganiseerd voor de eigen organisatie.

Crowdfunding

Een alternatieve vorm van financieren is crowdfunding. Bij crowdfunding benadert de initiatiefnemer het publiek, eventueel via een crowdfunding platform, voor het bijeenbrengen van kapitaal om gezamenlijk te investeren in een project of onderneming. Crowdfunding kan grofweg worden onderverdeeld in een financiële vorm en een niet-financiële vorm. Onder de eerste categorie valt bijvoorbeeld het uitlenen van geld tegen een rentevergoeding of het investeren van geld tegen de uitkering van dividend en waardevermeerdering van het aandeel. De tweede categorie betreft bijvoorbeeld het geven van een eenzijdige donatie zonder tegenprestatie of het verstrekken van geld in ruil voor een (niet-financiële) tegenprestatie.

Hoewel financiering in beginsel is vrijgesteld van omzetbelasting, geldt dat niet per definitie voor financiering via crowdfunding. Om te bepalen of crowdfunding binnen de btw-sfeer valt, moet worden beoordeeld of voor de prestatie (de crowdfunding) een tegenprestatie wordt ontvangen. Als dat het geval is moet er mogelijk btw worden voldaan over de waarde van die tegenprestatie. Mocht er geen tegenprestatie te onderkennen zijn, dan is er mogelijk sprake van een donatie en is geen btw verschuldigd.

Administratieve verplichtingen en aangifte doen

Een anbi is als btw-ondernemer verplicht een factuur uit te reiken als zij tegen een vergoeding een prestatie verricht aan btw-ondernemers of rechtspersonen. Als de anbi een factuur stuurt aan een particulier geldt deze factuurplicht niet en is het niet nodig om de btw apart te vermelden.

Het is van belang dat de factuur voldoet aan de vereisten die gelden volgens de btw-wetgeving. Als dit niet het geval is dan kan een boete worden opgelegd en kan dit het recht op aftrek van de btw op de betreffende factuur bij de afnemer in gevaar brengen.

Op de factuur moet de anbi onder meer vermelden: de naam, het vestigingsadres en het btw-identificatienummer van de anbi en de naam en het adres van degene aan wie de anbi de prestaties heeft verricht. Ook moet op de factuur het volgnummer, de datum van uitreiking, een omschrijving van de prestatie, het btw-tarief en het btw-bedrag staan. Als er een vrijstelling of verleggingsregeling van toepassing is, moet de anbi dit ook op de factuur vermelden. Daarnaast moet de anbi de facturen zeven jaar lang bewaren.

Een anbi die kwalificeert als btw-ondernemer moet periodiek aangifte doen. Het aangiftetijdvak kan per kwartaal, per maand of (onder voorwaarden) per jaar zijn. De aangifte

wordt elektronisch ingediend binnen één maand na afloop van het aangiftetijdvak. Als een anbi een bedrag aan btw moet betalen aan de Belastingdienst, dan moet dat bedrag ook voor het einde van de indieningstermijn op de rekening van de Belastingdienst zijn bijgeschreven. Mocht de anbi echter geld terugkrijgen van de Belastingdienst, dan wordt dit door middel van een teruggaafbeschikking omzetbelasting vastgesteld.

Loonbelasting

Een anbi met werknemers kwalificeert als inhoudingsplichtige voor de loonbelasting. Als gevolg daarvan moet de anbi over het loon het volgende inhouden en afdragen:

- loonbelasting;
- premie volksverzekeringen;
- premies werknemersverzekeringen; en
- de werkgeversheffing Zorgverzekeringswet.

Onder het begrip loon valt alles wat de werknemer uit de dienstbetrekking geniet. In veel gevallen is dit geld, maar het kan ook een verstrekking in natura of een aanspraak op een toekomstige betaling zijn.

Dienstbetrekking

Een werknemer is iemand die in dienstbetrekking werkzaamheden verricht voor een werkgever (in dit geval de anbi). Van een dienstbetrekking is sprake wanneer aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

- er is sprake van een gezagsverhouding (die kenmerkend is voor een dienstbetrekking);
- de werkgever is verplicht om loon te betalen; en
- de werknemer is verplicht om gedurende een bepaalde tijd persoonlijk arbeid te verrichten.

De Hoge Raad heeft in het Deliveroo-arrest aangegeven dat wanneer een of meer van bovenstaande voorwaarden

op enkele punten wordt doorbroken, dit niet op voorhand voldoende is om een arbeidsrelatie uit te sluiten.

Fictieve dienstbetrekking

De wet wijst een aantal arbeidsrelaties aan die niet kwalificeren als dienstbetrekking, maar waarbij de werkgever toch de verplichtingen van een dienstbetrekking krijgt, een zogeheten fictieve dienstbetrekking. Daarvan kan sprake zijn wanneer bijvoorbeeld de gezagsverhouding ontbreekt, zoals bij optredende artiesten. Ook bij een fictieve dienstbetrekking wordt de anbi dus als inhoudingsplichtige aangemerkt.

Bestuurders

Bestuurders van anbi's kwalificeren vaak niet als werknemer van een anbi. Dit is omdat een gezagsverhouding tussen de bestuurder en de anbi ontbreekt. De werkzaamheden van een bestuurder zullen bij een anbi vaak beperkt zijn tot het deelnemen aan een vergadering. Bovendien mag de instelling vaak alleen een onkostenvergoeding aan een bestuurder verstrekken, vanwege de fiscale vereisten voor de anbi-status.

Administratieve verplichtingen

Als de anbi inhoudingsplichtig is, dan moet ze aan een aantal administratieve verplichtingen voldoen. Zo is de anbi verplicht om voor de eerste loonbetaling een kopie van een geldig legitimatiebewijs van de werknemer in het dossier te hebben. Voldoet de instelling niet aan de administratieve verplichtingen, dan kan dit vergaande gevolgen hebben. Zo moet in dat geval het anoniementarief voor de loonbelasting worden toegepast (52 procent), zonder toepassing van de heffingskortingen.

Daarnaast is het zo dat als een anbi inhoudingsplichtig is voor de loonheffingen, ook de renseigneringsverplichting van toepassing kan zijn sinds 1 januari 2022. De

renseigneringsverplichting kan namelijk een rol spelen wanneer een inhoudingsplichtige een betaling doet aan een natuurlijk persoon voor werkzaamheden en diensten. Een inhoudingsplichtige anbi moet dan wellicht een aantal gegevens aanleveren aan de Belastingdienst. Onder andere werkzaamheden en diensten verricht door werknemers of vrijwilligers zijn uitgezonderd van de renseigneringsverplichting. Ook is er geen rapportageverplichting als er een factuur is uitgereikt als bedoeld in de Wet op de omzetbelasting 1968 waarop de omzetbelasting is vermeld.

De Wet DBA en de wet VBAR

Wanneer een anbi bijvoorbeeld een adviseur op zzp-basis inhuurt voor bepaalde dienstverlening, is het voor de anbi als opdrachtgever en de adviseur als opdrachtnemer prettig om zekerheid te hebben over de arbeidsrelatie die zij aangaan. Anders gezegd, het moet duidelijk zijn of er sprake is van een dienstbetrekking en dus inhoudingsplicht voor de anbi of niet.

Sinds 1 mei 2016 is de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (de Wet DBA) in werking. De verantwoordelijkheid van de arbeidsrelatie ligt bij zowel de opdrachtgever als de zzp'er. Kort na de inwerkingtreding van de Wet DBA is de handhaving ervan echter opgeschort. Sinds januari 2025 is het handhavingsmoratorium niet langer meer van toepassing en gaat de Belastingdienst weer handhaven, maar in principe nog geen verzuim- en vergrijpboetes opleggen. Wel kunnen er weer naheffingen aan de opdrachtgever worden opgelegd wanneer er sprake is van schijnzelfstandigheid. Lees meer over de handhaving van schijnzelfstandigen in ons eerder gepubliceerd Belastingnieuwsbericht.

De Wet DBA wordt vervangen door de Wet Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (VBAR). Op 21 juni 2024 is dit wetsvoorstel naar de Raad van State gestuurd ter beoordeling. De geplande ingangsdatum van de VBAR is 1 januari 2026.

In de VBAR komen twee hoofdelementen waaraan een arbeidsrelatie getoetst moet worden. Het eerste element omvat kenmerken die duiden op een dienstverband, zoals het ontvangen van instructies over de inhoud van het werk en de organisatie ervan. Het tweede element richt zich op kenmerken die aangeven dat iemand juist zelfstandig werkt, dus voor eigen rekening en risico. Voor de beoordeling van de arbeidsrelatie wordt op basis van onderliggende indicaties beoordeeld bij welk hoofdelement in de arbeidsrelatie het zwaartepunt ligt.

Ook volgt er een (civielrechtelijk) rechtsvermoeden van een arbeidsovereenkomst, wat gekoppeld zal worden aan een uurtarief. Bij een tarief onder 33 euro per uur geldt het rechtsvermoeden van werknemerschap. Indien de werkende zich daarop beroept, moet de werkgever bewijzen dat er geen sprake is van een werkgever-werknemer relatie. Of en in wat voor vorm deze voorstellen uiteindelijk zullen worden aangenomen is op dit moment nog niet bekend. Lees meer over dit wetsvoorstel in ons Belastingnieuwsbericht [Publicatie wetsvoorstel beoordeling arbeidsrelaties](#).

Ten slotte heeft de Belastingdienst een webmodule ontwikkeld om opdrachtgevers meer duidelijkheid vooraf te geven. De opdrachtgever van een zzp'er doorloopt via de webmodule een online vragenlijst en beantwoordt vragen over de arbeidsrelatie met de zelfstandige. Vervolgens geeft de webmodule een indicatie van de arbeidsrelatie. Het kan echter goed zijn dat de uitkomst van de vragenlijst is dat er geen oordeel mogelijk is.

Gezien deze ontwikkelingen is het goed om uw organisatie verder voor te bereiden op de grotere verantwoordelijkheid als het gaat om arbeidsrelaties. Hierbij hoort in ieder geval het inventariseren van de inhuur van zzp'ers binnen uw organisatie, het nemen van beslissingen over de vormgeving van de arbeidsrelaties met zzp'ers, en de inrichting van een proces rondom de inhuur van zzp'ers, om de risico's te monitoren.

Vrijwilligersaftrek

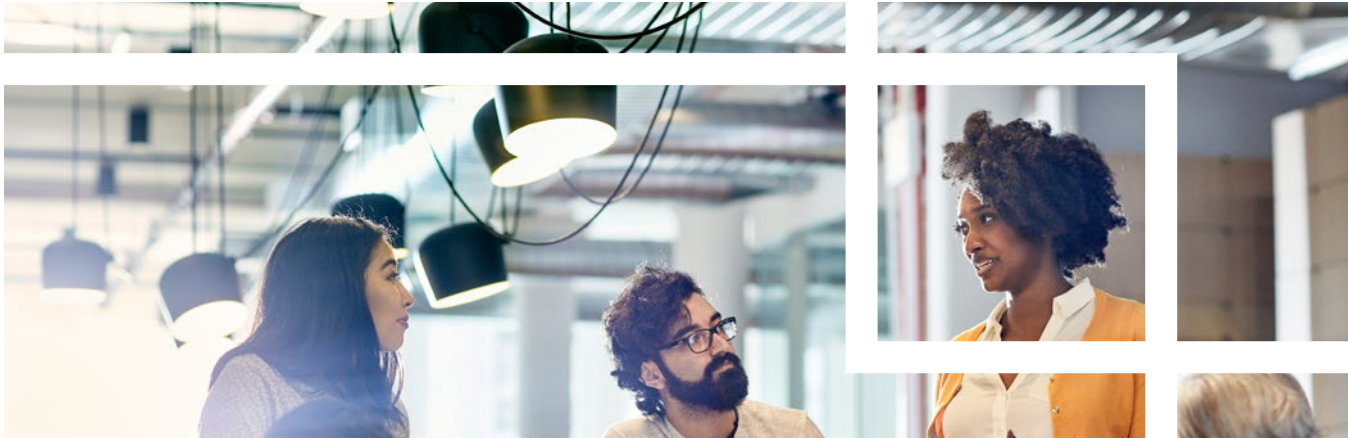
Veel anbi's maken gebruik van vrijwilligers. Een vrijwilliger is iemand die niet bij wijze van beroep arbeid verricht. De vergoeding die een vrijwilliger ontvangt is onbelast wanneer aan drie voorwaarden wordt voldaan:

- het vrijwilligerswerk wordt gedaan voor een anbi, een sportorganisatie, of een (andere) instelling die niet is onderworpen aan vennootschapsbelasting of daarvan is vrijgesteld;
- de vergoeding die de instelling aan de vrijwilliger betaalt, bedraagt niet meer dan 210 euro per maand en niet meer dan 2.100 euro per jaar (deze bedragen gelden voor 2024); en
- de vergoeding staat niet in verhouding tot de omvang en het tijdsbeslag van de verrichte werkzaamheden.

De werkkostenregeling

Sinds 1 januari 2015 is de werkkostenregeling verplicht. Als gevolg daarvan kan een anbi maximaal het werkkostenbudget (de 'vrije ruimte') besteden aan onbelaste vergoedingen en verstrekkingen voor haar werknemers. Het werkkostenbudget bedraagt in 2025 2 procent voor de eerste 400.000 euro van de loonsom en 1,18 procent voor het meerdere bedrag van de loonsom. Over het bedrag boven de vrije ruimte is loonbelasting in de vorm van een eindheffing van tachtig procent verschuldigd.

Daarnaast is het mogelijk een aantal specifieke zaken onbelast te vergoeden of te verstrekken door gebruik te maken van de betreffende gerichte vrijstelling hiervoor, zoals de gerichte vrijstelling voor thuiswerken, voor een noodzakelijke laptop of telefoon, voor studie of vakliteratuur of voor arbovoorzieningen op de werkplek. De gerichte vrijstellingen moet de inhoudingsplichtige anbi aanwijzen als eindheffingsbestanddeel.

Aangifte doen

Een inhoudingsplichtige anbi moet periodiek (per maand of per vier weken) elektronisch aangifte loonheffingen doen. Deze aangifte moet zij binnen één maand na afloop van het tijdvak doen. Ook moet de verschuldigde loonheffing uiterlijk aan het einde van de maand na afloop van het tijdvak door de Belastingdienst zijn ontvangen.

Vennootschapsbelasting

Een anbi kan belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting wanneer zij met bepaalde activiteiten een onderneming drijft in fiscale zin. Een anbi is dan alleen belastingplichtig voor de activiteiten waarmee zij een onderneming drijft.

Drijven van een onderneming

Per activiteit wordt bekeken of daarmee een onderneming wordt gedreven voor de vennootschapsbelasting. Van het drijven van een onderneming is sprake wanneer (1) een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid (2) deelneemt aan het economisch verkeer en (3) daarbij streeft naar het behalen van winst. Bij het beoordelen van het winststreven is de feitelijke situatie van belang, wat in de statuten staat is niet doorslaggevend. Het streven naar winst is al aanwezig als structureel overschotten worden behaald. Bij het ontbreken van een (feitelijk) winststreven kan ook belastingplicht voor de vennootschapsbelasting ontstaan wanneer in concurrentie wordt getreden met andere belastingplichtige ondernemingen.

Culturele instelling

Een anbi aangemerkt als culturele instelling mag ook kiezen voor volledige belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Dit wil zeggen dat als zij voldoet aan een aantal specifieke voorwaarden, haar hele vermogen als ondernemingsvermogen geldt en zij positieve en negatieve resultaten met elkaar kan verrekenen. Dit kan bijvoorbeeld voordelig zijn als de culturele instelling met de museumwinkel (ondernemingsactiviteit) een overschot behaalt, terwijl de exploitatie van het museum (niet-ondernemersactiviteit) zelf een verlies oplevert. Deze keuze geldt steeds voor een periode van tien jaar.

Vrijstellingen

De vennootschapsbelasting kent een aantal specifieke vrijstellingen die van toepassing kunnen zijn op een anbi.

Allereerst is er een algemene vrijstelling voor 'kleine' stichtingen en verenigingen. Deze vrijstelling is van toepassing wanneer de fiscale winst in een jaar niet meer bedraagt dan 15.000 euro, dan wel wanneer de fiscale winst in dat jaar en de vier daaraan voorafgaande jaren in totaal niet meer bedraagt dan 75.000 euro. Heeft de instelling in enig jaar een verlies geleden, dan wordt de winst voor dit jaar gesteld op nihil. De winstgrens van 75.000 euro is bedoeld als tegemoetkoming als in een jaar de winstgrens van 15.000 euro wordt overschreden door een incidentele oorzaak. Bij de situatie dat een stichting of vereniging nog geen vijf jaar bestaat, hoeft de winstgrens van 75.000 volgens de Hoge Raad niet pro rata toegepast te worden. Bijvoorbeeld: als een stichting twee jaar bestaat, waarbij zij in het eerste jaar een winst van 10.000 euro behaalt en in het tweede jaar een winst van 50.000 euro, blijft zij onder de winstgrens van 75.000 euro (want: 60.000 euro). De winstgrens van 75.000 euro wordt hier niet verlaagd naar 30.000 euro (2/5e van 75.000 euro) omdat de stichting nog geen vijf jaar bestaat.

Lees meer daarover in ons Belastingnieuwsbericht '[HR: Ruimere vrijstelling Vpb voor vereniging en stichting](#)'.

Daarnaast kent de vennootschapsbelasting een aantal vrijstellingen voor instellingen die bepaalde activiteiten verrichten, zoals instellingen waarvan de activiteiten voor 90 procent bestaan uit het verplegen van zieken of het geven van (publiek bekostigd) onderwijs. Aan de toepassing van deze specifieke vrijstellingen zijn nadere voorwaarden verbonden.

Faciliteiten belastingplichtige anbi's

De vennootschapsbelasting kent een aantal faciliteiten voor belastingplichtige anbi's.

Aftrek fondswervende activiteiten

Anbi's die vennootschapsbelastingplichtig zijn, komen in aanmerking voor de aftrek voor kenbaar fondswervende activiteiten. Een anbi mag de winst die zij behaalt met kenbaar fondswervende activiteiten aftrekken van haar totale winst.

Kenbaar fondswervende activiteiten zijn activiteiten die voor minstens dertig procent met behulp van vrijwilligers worden gedaan en waarbij:

- goederen worden verkocht of diensten worden geleverd tegen een hogere prijs dan de marktprijs;
- goederen worden verkocht of diensten worden geleverd tegen de marktprijs, waarbij de kostprijs lager is dan gebruikelijk doordat voor minstens dertig procent gebruik is gemaakt van vrijwilligers; of
- goederen worden ingezameld om niet.

In al deze gevallen moet de instelling aan de koper, de afnemer of aan degene die de goederen afstaat kenbaar

Voorbeeld belastingplichtige anbi

De anbi-stichting 'Art for Humanity' besluit om haar steun aan lokale kunstenaars te combineren door een unieke reeks designer T-shirts te verkopen. Deze T-shirts zijn versierd met exclusieve kunstwerken. De verkoop van de T-shirts loopt goed en de stichting realiseert een winst uit deze onderneming. Hierdoor wordt de stichting belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Na aftrek van de kosten die gepaard gaan met de productie en distributie van de T-shirts, is het nettoresultaat onderworpen aan een vennootschapsbelastingtarief van 19 procent tot 200.000 euro en 25,8 procent over het meerdere (tarieven 2024). De algemene vrijstelling is hier van toepassing als de stichting onder het winstplafond van 15.000 euro in dat jaar blijft dan wel de winst in dat jaar en de vier daaraan voorafgaande jaren in totaal niet meer bedraagt dan 75.000 euro.

hebben gemaakt dat de opbrengst (vrijwel) helemaal ten goede komt aan een anbi. De toepassing van de aftrek wegens fondswervende activiteiten kan niet leiden tot een verlies.

Aftrek fictieve personeelskosten

Een belastingplichtige anbi kan onder bepaalde voorwaarden fictieve personeelskosten in aftrek van haar winst brengen. Als de anbi de winst voor minstens zeventig procent behaalt met behulp van arbeid verricht door vrijwilligers, zijn voor de anbi fictieve kosten aftrekbaar voor zover die arbeid plaats zou vinden op basis van een beloning tegen het minimumloon. Als de anbi aannemelijk kan maken dat een hoger loon gebruikelijk is, geldt dat hogere loon als fictieve

aftek. Daadwerkelijk uitgekeerde beloningen verlagen echter de aftrek van fictieve personeelskosten. Daarnaast wordt de fictieve aftrek van personeelskosten alleen in aanmerking genomen voor zover deze meer bedraagt dan de aftrek fondswervende activiteiten. De toepassing van de aftrek wegens fictieve personeelskosten kan niet leiden tot een verlies.

Bestedingsreserve culturele instellingen

Een anbi die is aangemerkt als culturele instelling die haar winst voor minstens zeventig procent behaalt met behulp van vrijwilligers, kan onder voorwaarden een deel van de winst reserveren in een bestedingsreserve wanneer zij een bestedingsvoornemen heeft. Deze reserve kan de instelling vormen om investeringen in bedrijfsmiddelen te financieren of uitgaven ter zake van projecten te dekken. De gereserveerde winsten moet de instelling in beginsel uiterlijk binnen vijf jaar na afloop van het jaar besteden.

Aftrekbaarheid zakelijke giften van bedrijven

Lichamen die belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting kunnen (niet contante) giften aan anbi's aftrekken van hun winst. Voor de aftrekbaarheid bestaat een onderscheid tussen het doen van een zakelijke gift en een niet-zakelijke gift. Een voorbeeld van een zakelijke gift is sponsoring. Dit houdt in dat een bedrijf financiële middelen beschikbaar stelt aan een anbi met de afspraak dat de anbi op enige wijze reclame maakt voor de sponsor. Wanneer een bedrijf een anbi sponsort, bijvoorbeeld door de anbi te betalen in ruil voor het vermelden van de merknaam van het bedrijf, dan mag het bedrijf het volledige bedrag van de sponsoring aftrekken van het fiscale resultaat. Voor de anbi bestaat in dat geval het risico dat zij met haar reclameactiviteiten een onderneming drijft en zij daardoor vennootschapsbelastingplichtig en mogelijk ook btw-plichtig wordt. Zie over de btw-plicht de paragraaf [Omzetbelasting](#).

Ook als een anbi geen concrete tegenprestatie verricht, kunnen giften kwalificeren als aftrekbare zakelijke kosten, indien deze bijdragen aan de zakelijke belangen van het bedrijf. Dit kan zijn in de vorm van verbeteren van het bedrijfsimago, het verhogen van de aantrekkelijkheid als werkgever of als leverancier, of het voldoen aan de eisen van corporate responsibility die klanten stellen. Per situatie moet worden beoordeeld of sprake is van een zakelijk belang.

Aftrekbaarheid niet-zakelijke giften van bedrijven

Niet-zakelijke giften gedaan door een vennootschapsbelastingplichtig lichaam aan een anbi of een steunstichting sbbi zijn beperkt fiscaal aftrekbaar. De aftrek bedraagt maximaal 50 procent van de winst met een maximum van 100.000 euro. Dit maximum geldt per belastingplichtig lichaam, waardoor u eventueel vanuit meerdere entiteiten kunt schenken (als deze niet in één fiscale eenheid zijn opgenomen). De giftenaftrek kan niet leiden tot een negatieve winst. Verder zijn deze grenzen niet van toepassing als de gever kwalificeert als fondswerver (zie daarvoor: ['aftrek fondswervende activiteiten'](#)).

Boven deze grens wordt een niet-zakelijke gift aan goede doelen geherkwalificeerd als een uitdeling aan de aandeelhouder. Hierover moet de aandeelhouder inkomsten- en dividendbelasting betalen. De uitgave kan vervolgens weer worden aangemerkt als een schenking door de aandeelhouder in privé aan de betreffende anbi of steunstichting sbbi. Dat betekent dat de aandeelhouder in privé wel gebruik kan maken van de giftenaftrek in de inkomstenbelasting. Zie voor de voorwaarden en mogelijkheden daarvan ook Maatschappelijke impact maken als persoon, in het hoofdstuk 'Schenken aan een instelling' (de paragraaf ['U wilt zelf schenken'](#)). Denk daarbij aan de voorwaarde dat een gift in natura van meer dan 10.000 euro per kalenderjaar moet worden onderbouwd met een

taxatierapport of recente factuur en dat een gift aan een cultureel instelling extra aftrek oplevert.

Tussen 1 januari 2024 en 1 januari 2025 gold de regeling 'geven uit de vennootschap'. Onder die regel werden giften vanuit een vennootschap – ongeacht de omvang van de gift – niet geherkwalificeerd naar een uitdeling aan de aandeelhouder. Hoewel de schenking boven de voornoemde grens nog steeds niet aftrekbaar was voor de vennootschap, was deze ook niet bij de aandeelhouder belast met dividendbelasting en inkomstenbelasting (box 2-heffing als de aandeelhouder een aanmerkelijkbelanghouder is). De hiervoor beschreven beperking van de aftrekbaarheid van niet-zakelijke giften voor de vennootschapsbelasting laat onverlet dat zakelijke uitgaven zoals sponsoring, reclame en uitgaven in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen ('zakelijke giften' aan goede doelen) voor een vennootschap als zakelijke kosten kunnen kwalificeren. Daarmee zijn ze volledig aftrekbaar voor de vennootschapsbelasting.

Wij verwachten dat de afschaffing van de regeling 'geven uit de vennootschap' het lastiger zal maken om zonder fiscale belemmeringen vermogen of een onderneming aan een steward ownership-instelling te kunnen overdragen.

Lees meer over de afschaffing van de regeling 'geven vanuit vennootschap' vanaf 1 januari 2025 in dit [Belastingnieuwsbericht](#).

Schenk- en erfbelasting

Anbi's zijn onder voorwaarden vrijgesteld van het betalen van schenk- en erfbelasting over ontvangen erfenissen en schenkingen die ze inzetten voor het algemeen belang. Wanneer een anbi zelf giften doet in het algemeen belang, zijn deze voor de ontvanger vrij van schenkbelasting.

Energiebelasting

Anbi's kunnen in aanmerking komen voor een teruggaaf van energiebelasting. Wanneer u hiervoor in aanmerking komt, kunt u het [formulier](#) op de site van de Belastingdienst invullen en opsturen.

De anbi-status

Al sinds 1917 biedt de Nederlandse overheid fiscale voordelen aan instellingen met de anbi-status om het werk van goede doelen te ondersteunen. Deze status kunt u aanvragen bij de Belastingdienst als uw instelling aan bepaalde vereisten voldoet.

Wat is een anbi?

De wetgever erkent het belang van goede doelen voor de samenleving en heeft daarom fiscale faciliteiten in het leven geroepen, zowel voor instellingen als gevers. Zo hoeft de anbi geen schenk- of erfbelasting te betalen over ontvangen giften en erfenissen. Donateurs van een anbi kunnen profiteren van de giftenaftrek, waardoor zij hun donaties in aftrek kunnen brengen bij de aangifte inkomsten- of vennootschapsbelasting. Zie over de aftrek van bijdragen van bedrijven aan goede doelen in de vennootschapsbelasting hoofdstuk Fiscale regels, [paragraaf Vennootschapsbelasting](#).

Om aangemerkt te worden als een anbi, moet de instelling voor minstens 90 procent het algemeen belang dienen in plaats van particuliere of individuele belangen. Particulier belang betreft activiteiten die zich richten op een besloten groep, zoals leden van een vereniging, bestuurders of familieleden. Een anbi mag wel een beperkt belang dienen door zich te richten op bijvoorbeeld een specifieke gemeenschap of wijk, zolang het algemeen belang vooropstaat. Dit moet zowel uit de statuten als uit de feitelijke werkzaamheden van de instelling blijken. Of een instelling aan het 90%-criterium voldoet, wordt beoordeeld aan de hand van haar uitgaven en bestedingen.

Sinds 1 januari 2012 heeft de wetgever het begrip 'algemeen nut' in de wet gespecificeerd door de volgende dertien categorieën van algemeen nut aan te wijzen:

- welzijn;
- cultuur: richt uw instelling zich voor ten minste negentig procent hierop, dan kwalificeert uw instelling als culturele instelling wat extra fiscale voordelen oplevert;
- onderwijs, wetenschap en onderzoek;
- bescherming van natuur en milieu, met inbegrip van bevordering van duurzaamheid;
- gezondheidszorg;
- jeugd- en ouderenzorg;
- ontwikkelingssamenwerking;
- dierenwelzijn;
- religie, levensbeschouwing en spiritualiteit;
- de bevordering van de democratische rechtsorde;
- volkshuisvesting;
- een combinatie van de bovenstaande doelen; of
- het financieel of op andere wijze ondersteunen van een anbi.

Voorwaarden anbi-status

Naast de eis dat de instelling zich voor negentig procent of meer moet inzetten voor het algemeen nut, gelden er een aantal voorwaarden voordat de Belastingdienst de anbi-status toekent, zoals:

- uw instelling is een vereniging, stichting of een kerkgenootschap of een buitenlandse instelling die hiermee vergelijkbaar is;
- uw instelling heeft met het geheel van haar algemeen nuttige activiteiten geen winstoogmerk, en dit blijkt ook uit de feitelijke werkzaamheden en de statuten;
- de instelling, haar bestuurders, gezichtsbepalende personen en/of personen die feitelijke leidinggeven mogen de afgelopen vier jaren niet door een rechter onherroepelijk veroordeeld zijn voor een misdrijf;
- niemand (geen natuurlijk of rechtspersoon) kan beschikken over het vermogen van uw instelling alsof het zijn of haar eigen vermogen is (beschikkingsmacht criterium);
- leden van het beleidsbepalende orgaan van uw instelling ontvangen slechts een kostenvergoeding en een niet bovenmatig bedrag aan vacatiegeld;
- uw instelling houdt slechts een vermogen aan dat redelijkerwijs noodzakelijk is voor de continuïteit van de voorziene werkzaamheden om de doelstelling van uw instelling te bereiken (bestedingscriterium of anti-oppoteis);
- de beheerskosten van de instelling moeten in redelijke verhouding staan tot de bestedingen voor het doel van de instelling;
- bij liquidatie keert uw instelling een eventueel batig saldo uit aan een andere anbi dan wel aan een buitenlandse instelling die voor minstens negentig procent het algemeen nut beoogt; voor een culturele instelling geldt dat het batig saldo moet worden besteed aan een instelling met een gelijksoortig doel;
- uw instelling beschikt over een beleidsplan, voert een administratie en publiceert *informatie* met betrekking tot haar functioneren op internet (publicatieplicht).

Publicatieplicht

Voor de publicatieplicht zijn standaardformulieren beschikbaar op de [website](#) van de Belastingdienst. Vanaf 1 januari 2021 zijn 'grote anbi's' verplicht om gebruik te maken van de standaardformulieren voor de publicatieplicht van financiële gegevens. Grote anbi's zijn niet-fondsenwervende instellingen met totale lasten in een boekjaar van 100.000 euro of meer én fondsenwervende instellingen met totale baten in een boekjaar van 50.000 euro of meer. Wij adviseren om te beoordelen of uw anbi ook als zodanig kwalificeert en actie te ondernemen. Ook als u op het moment van het verkrijgen van de anbi-status niet kwalificeert als grote anbi is het van belang om dit te blijven monitoren, aangezien de Belastingdienst de anbi-status ook met terugwerkende kracht kan intrekken wanneer een instelling niet langer aan de publicatieplicht voldoet. In de toekomst moeten alle anbi's via een standaardformulier gegevens voor de publicatieverplichting aanleveren bij een centraal digitaal punt dat wordt gefaciliteerd door de Belastingdienst (portal).

Commerciële activiteiten

Een anbi mag naast haar algemeen nuttige activiteiten ook commerciële activiteiten verrichten om haar algemeen nuttige doelstelling te financieren. De winsten uit deze commerciële activiteiten moeten wel binnen een redelijke termijn toekomen aan deze doelstelling.

Impactinvesteringen door anbi's

Uw instelling kan haar algemeen nuttige doelstelling ook nastreven door te investeren in sociale en duurzame ondernemingen, ook bekend als 'impactinvesteren'. Om dergelijke investeringen aan te merken als activiteiten die het algemeen nuttige doel van de anbi dienen, gelden een aantal aanvullende voorwaarden. Deze zijn gepubliceerd in het [Besluit algemeen nut investeringen](#), dat op 3 april 2024 in werking is getreden. Voorheen was er onzekerheid over

de vraag of impactinvesteren paste binnen de anbi-regels, vooral het hiervoor genoemde bestedingscriterium. Een investering moet aan de volgende voorwaarden voldoen om als algemeen nut investering te worden aangemerkt:

1. De investering moet direct bijdragen aan de goede doelen van uw anbi, zoals vastgelegd in de statuten. Het doel van de investering moet duidelijk zijn en voor minstens 90 procent worden nagestreefd met de investering.
2. De investering is geen zakelijke activiteit die gericht is op financieel voordeel.
3. Het geïnvesteerde bedrag moet (nagenoeg) geheel worden gebruikt voor activiteiten of projecten die verband houden met uw doel als investerende anbi.
4. Een anbi-bestuurder of een gelieerde persoon is op geen enkele wijze betrokken als oprichter, bestuurder, aandeelhouder, andere kapitaalverschaffer of werknemer bij de organisatie waarin uw anbi investeert.

5. Uw instelling moet de investering kenbaar opnemen in de financiële administratie en het beleidsplan, of in de tussentijdse aanpassingen van dit beleidsplan.

Wanneer uw investering niet (meer) aan deze voorwaarden voldoet, moet u dit binnen zes maanden melden bij de inspecteur. Deze kan een termijn stellen waarbinnen u de voorwaarden van de investering kunt aanpassen om weer aan het bestedingscriterium te voldoen. Voor de duidelijkheid, investeringen die niet bedoeld zijn om direct de algemeen nuttige doelstelling van uw organisatie te verwezenlijken, kunnen ook passen binnen de anbi-regelgeving. In dat geval moet beoordeeld worden of de investering anderszins is toegestaan op basis van het bestedingscriterium.

Lees meer over impactinvesteren in ons [Belastingnieuwsbericht](#).

Sociale ondernemingen en de anbi-status

In de praktijk stuiten sociale ondernemingen op problemen bij de verkrijging van anbi-status. Dit komt vooral door de voorwaarde dat een anbi maar van een beperkt aantal rechtsvormen gebruik mag maken en de voorwaarde dat een anbi voor minstens negentig procent het algemeen belang moet dienen. De Belastingdienst stelt zich vaak op het standpunt dat sociale ondernemingen met name het particuliere belang van de sociale ondernemer dienen. Ook het beschikingsmachtscriterium kan een obstakel vormen.

Verkrijgen en verliezen van de anbi-status

Voor het verkrijgen van de anbi-status moet uw instelling een anbi-beschikking aanvragen. Het aanvraagformulier is te vinden op de website van de [Belastingdienst](#).

Wanneer de Belastingdienst uw aanvraag afwijst, kunt u daartegen in bezwaar gaan. Als uw instelling de anbi-status verkrijgt, wordt ze opgenomen in het [anbi-register](#) op de website van de Belastingdienst. Zo kunnen donateurs inzien of de instelling waaraan zij willen doneren, een anbi-status heeft.

Voldoet uw instelling niet langer aan de voorwaarden voor de anbi-status, dan kan de Belastingdienst de anbi-status intrekken. Dit kan ook met terugwerkende kracht als uw instelling had moeten weten dat zij niet langer aan de voorwaarden voldoet. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de belastinginspecteur verzoekt om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) vanwege twijfel aan de integriteit van de instelling of een bepaalde daarbij betrokken persoon, en deze vervolgens niet tijdig ontvangt.

Ook kan het zijn dat een instelling zelf niet langer aangemerkt wil zijn als anbi, bijvoorbeeld om niet onder de publicatieplicht van gegevens te vallen. Houd er rekening mee dat bij intrekking van de anbi-status bij instellingen met een vermogen van meer dan 25.000 euro, de instelling

jaarlijks binnen acht maanden via een [formulier](#) op de website van de Belastingdienst opgave moet doen van gegevens over schenkingen en het vermogensverloop van de instelling. Doet de instelling dat niet, dan riskeert ze een boete.

De stichting als goededoelenorganisatie

Goede doelen kunnen gebruikmaken van diverse rechtsvormen, waarvan de stichting het meest gebruikt wordt. De wettelijke regels voor de stichting maken deze rechtsvorm uitermate geschikt voor charitatieve doeleinden. Maar er zijn diverse aandachtspunten.

Een stichting is een rechtspersoon. Dit betekent dat de stichting zelfstandig schulden en bezittingen, een eigen boekhouding en een afgescheiden vermogen heeft. De aansprakelijkheid strekt in beginsel niet verder dan het vermogen van de stichting.

De stichting moet een doel hebben dat zij met haar vermogen en haar activiteiten tracht te verwezenlijken. Het doel mag niet zijn het doen van uitkeringen aan oprichters of personen die lid zijn van de organen (zoals het bestuur) van de stichting. Uitkeringen aan derden mogen alleen een ideële of sociale strekking hebben, en dat is juist wat een goededoelenorganisatie beoogt. Een ander belangrijk kenmerk van de stichting is het ledenverbod, dit in tegenstelling tot een vereniging. De besluitvorming ligt in handen van het bestuur.

Ook andere rechtsvormen kunnen als goed doel met een anbi-status fungeren, zoals een vereniging of een kerkgenootschap. Bepaalde rechtsvormen, zoals een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal (denk aan een nv of een bv), een coöperatie of een onderlinge waarborgmaatschappij zijn expliciet uitgesloten voor het verkrijgen van de anbi-status. Sbbi's opereren veelal als vereniging of stichting, evenals de vermogensfondsen en de fondswervende instellingen. De stichting wordt het vaakst gebruikt als goededoelenorganisatie, daarom ligt hierna de focus op deze rechtsvorm.

Formaliteiten stichting

Een stichting wordt opgericht bij notariële akte. Dit kan een akte van oprichting zijn, of een testament. In de akte worden de statuten van de stichting opgenomen. De statuten moeten een aantal gegevens bevatten zoals de naam en statutaire zetel van de stichting, het doel van de stichting, de wijze van benoeming en ontslag van bestuurders, en de manier waarop de bestemming van het liquidatieoverschot wordt vastgesteld. De statuten kunnen alleen (bij notariële akte) worden gewijzigd wanneer de statuten dit bepalen. Als deze mogelijkheid niet in de statuten is opgenomen of als het doel van de stichting wordt gewijzigd, kan de rechter de statuten wijzigen. Bij een wijziging van het doel moet het nieuwe doel zoveel mogelijk verwant zijn aan het oorspronkelijke doel. Nadat de stichting is opgericht, wordt deze ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK).

De statuten moeten daarnaast aan een aantal fiscale eisen voldoen voor het verkrijgen van de anbi-status. De belangrijkste hiervan is de liquidatiebepaling. Een bepaling over de bestemming van het vermogen na ontbinding van de stichting is juridisch verplicht, maar voor de anbi-eisen geldt aanvullend dat uit de statuten moet blijken dat het vermogen dat na opheffing van de anbi overblijft, zal worden besteed aan een anbi en voor een culturele instelling geldt dat het batig saldo moet worden besteed aan een instelling met een gelijksoortig doel.

Naast de statuten van de stichting kunt u ervoor kiezen een reglement op te stellen. Hierin kunt u nadere regels vastleggen voor bijvoorbeeld de besluitvorming van het bestuur of voor het opstellen van een jaarlijks budget of begroting. Het reglement kan tevens dienen als een soort handleiding voor de dagelijkse gang van zaken.

Bestuur

Het bestuur is belast met het bepalen van de strategie en het beleid van de stichting om het doel te verwezenlijken en vertegenwoordigt de stichting onbeperkt en onvoorwaardelijk. Het bestuur mag de stichting niet borg laten staan of als hoofdelijk schuldenaar laten optreden of overeenkomsten aangaan tot aankoop, verkoop of bezwaren van registergoederen, tenzij de statuten dit uitdrukkelijk toestaan.

Bij beslissingen over het vermogen is het voor het verkrijgen en behouden van de anbi-status van belang rekening te houden met het zogenaamde beschikkingsmacht criterium. Een natuurlijk persoon of een rechtspersoon in de functie van bestuurder en/of beleidsbepaler mag namelijk niet over het vermogen van de stichting beschikken alsof het zijn eigen vermogen is. Dit criterium verzekert (onder andere) dat de stichting onafhankelijk is van donateurs en begunstigden. Bestuurders en beleidsbepalers mogen daarom geen meerderheid in de zeggenschap hebben over het vermogen van de instelling. De onafhankelijke besluitvorming moet gewaarborgd zijn, bijvoorbeeld door te kiezen voor minimaal drie (onafhankelijke) bestuurders met evenveel stemrecht. Juridisch is het mogelijk om één bestuurder te benoemen, maar voor het verkrijgen van de anbi-status is dit onvoldoende omdat daarmee niet wordt voldaan aan het beschikkingsmacht criterium.

Het bestuur moet de statuten (en reglementen) van de stichting en de wettelijke bepalingen naleven. Als er geen ander orgaan dan het bestuur is ingesteld, zoals een raad van toezicht, is het bestuur geen rekening en verantwoording van zijn beleid schuldig aan een ander orgaan. Wel dient een bestuurder zijn of haar taken behoorlijk te vervullen. Doet de bestuurder dat niet, dan kan deze voor zijn of haar wanbeleid aansprakelijk worden gesteld. Van onbehoorlijk

bestuur is sprake als de bestuurder een 'ernstig verwijt' kan worden gemaakt, en als een redelijk handelend en ervaren bestuurder in dezelfde omstandigheden anders zou hebben gehandeld. Zo is het mogelijk dat een bestuur van een stichting op verzoek van het Openbaar Ministerie of van een belanghebbende door de rechter wordt gecontroleerd en kan worden ontslagen (bijvoorbeeld wegens wanbeheer).

Een additionele kwaliteitseis om de anbi-status te bezitten is de integriteitseis. De stichting en mensen die daar rechtstreeks bij betrokken zijn, mogen niet aanzetten tot haat of het gebruik van geweld. Bestuurders, leidinggevend en gezichtsbepalende personen mogen hiervoor in de afgelopen vier jaar niet zijn veroordeeld.

Intern toezicht

De stichting kan in de statuten naast het bestuur een toezichthoudend en/of adviserend orgaan instellen: een raad van commissarissen, bij een stichting ook wel raad van toezicht, respectievelijk raad van advies genoemd. De leden van deze raad moeten natuurlijke personen zijn. De raad heeft specifieke bevoegdheden in een adviserende of controlerende rol richting het bestuur, al naargelang de wensen. Vaak bepalen de statuten dat het bestuur periodiek verantwoording moet afleggen aan de raad van toezicht als deze is ingesteld. Ook is mogelijk dat de raad van toezicht een doorslaggevende stem heeft als in een bestuursvergadering de stemmen staken, of dat bepaalde bestuursbesluiten aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen.

In plaats van een apart orgaan met toezichtfunctie kan de stichting ook kiezen voor een bestuursmodel waarbij uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders samen één orgaan vormen. Dit staat ook bekend als het one-tier board, waar de toezichthouders deel uitmaken van het bestuur,

dat sinds 1 juli 2021 voor de stichting nu ook wettelijk is verankerd bij de inwerkingtreding van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR).

Bestuurdersaansprakelijkheid

Een stichting is zelf drager van rechten en verplichtingen omdat zij een rechtspersoon is. Een bestuurder die namens de stichting handelt, bindt in beginsel alleen de stichting en niet zichzelf. Er zijn echter uitzonderingen waardoor de bestuurder persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld. De stichting heeft de mogelijkheid om zelf een (voormalige) bestuurder aan te spreken als hij zijn taak niet behoorlijk heeft verricht. Schiet een bestuurder bij de taakvervulling (ernstig) tekort, dan kan de stichting hem voor de daaruit voortvloeiende schade aansprakelijk stellen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de administratie niet naar behoren wordt bijgehouden of als een bestuurder zich niet houdt aan de statuten of reglementen van de stichting. Een bestuurder kan onder omstandigheden ook door de curator worden aangesproken in geval van faillissement van de stichting.

Een bestuurder kan ook aangesproken worden door natuurlijke personen en rechtspersonen buiten de stichting. Die aansprakelijkheid kan onder meer ontstaan als de stichting niet is ingeschreven in het Handelsregister of als een bestuurder in zijn functie een onrechtmatige daad of wanprestatie pleegt jegens een derde of die derde misleidt. In dat geval kan de derde de bestuurder aansprakelijk stellen voor de door hem geleden schade. Hiervoor is wel vereist dat de bestuurder een voldoende ernstig persoonlijk verwijt gemaakt kan worden dat rechtvaardigt dat de derde de bestuurder aanspreekt naast of in plaats van de stichting zelf.

Als een bestuurder persoonlijk aansprakelijk is, kunnen onder omstandigheden ook de overige bestuursleden worden aangesproken als gehandeld is op basis van een gezamenlijk bestuursbesluit. Dit is ook mogelijk als de andere bestuursleden niets hebben gedaan om de gevolgen van het handelen van de aansprakelijke bestuurder te beperken of te voorkomen.

Vermogen

De stichting kan haar ideële doel verwezenlijken via onder meer het binnenhalen van donaties, erfenissen, schenkingen, organiseren van fondswervende activiteiten of via het verkrijgen van subsidies. Ook commerciële activiteiten zijn een optie, maar ze mogen alleen worden verricht voor het financieren van het algemeen nut. Dit kan in de statuten worden opgenomen, maar wordt voor de anbi-status ook op feitelijkheid getoetst.

Het bestuur voert de financiële administratie van de stichting. Goededoelenstichtingen zijn meestal niet verplicht een jaarrekening op te stellen. Wel moet het bestuur jaarlijks een balans en staat van baten en lasten opstellen. Dit zijn interne stukken die in beginsel niet openbaar gemaakt hoeven te worden. Een anbi moet deze stukken wel openbaar maken, bijvoorbeeld door deze op haar website te plaatsen.

Een stichting mag geen uitkeringen doen anders dan uitkeringen met een ideële en sociale strekking (het zogeheten uitkeringsverbod). Besteding van (een deel van) het vermogen van de stichting aan oprichters of bestuurders is slechts mogelijk als daar een tegenprestatie tegenover staat. Zo vallen loonbetalingen van werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met de stichting niet onder het uitkeringsverbod. Handelen in strijd met het uitkeringsverbod kan leiden tot ontbinding van de stichting op verzoek van het Openbaar Ministerie.

Sinds 2020 moet de stichting een (intern) register bijhouden van uitkeringen aan (rechts)personen die niet meer bedragen dan 25 procent van het voor uitkering vatbare bedrag volgens de jaarstukken. Personen aan wie een uitkering wordt gedaan van meer dan 25 procent van dit bedrag, moeten in het UBO-register worden vermeld.

Er is wetgeving in de maak om de transparantie van stichtingen te vergroten. Het wetsvoorstel Transparantie maatschappelijke organisaties zal stichtingen verplichten om op verzoek van bepaalde overheidsinstanties informatie te geven over herkomst, doel en omvang van donaties van buiten de EU/EER. Donaties kunnen zowel geldelijke bijdragen als bijdragen in natura zijn. Bij substantiële donaties is het ook mogelijk om informatie over de buitenlandse donateur op te vragen bij de verkrijgende instelling.

Het wetsvoorstel Transparantie maatschappelijke organisaties verplicht stichtingen ertoe om jaarlijks hun balans en hun staat van baten en lasten te deponeren bij het Handelsregister. Deze deponeringsplicht zal gelden voor stichtingen die niet vallen onder de jaarrekeningplicht of een daarmee vergelijkbare verantwoordingsplicht. De gedeponeerde stukken zijn alleen toegankelijk voor bepaalde overheidsinstanties.

Ontbinding van de stichting

Ontbinding van een stichting kan op diverse manieren plaatsvinden. Allereerst is opheffing van de stichting mogelijk via een besluit van het bestuur tot ontbinding.

Een stichting kan ook door de rechtbank worden ontbonden. Dit is bijvoorbeeld wanneer het doel is bereikt of wanneer het doel niet meer kan worden bereikt en wijziging van het doel in een zoveel mogelijk verwant doel niet mogelijk of wenselijk is. Ook als het doel of de strekking van de stichting indruist tegen de goede zeden of de openbare orde kan zij worden

ontbonden (of verboden). Dat geldt ook als het handelen van bestuurders in strijd is met geldende wetgeving. Een andere grond voor ontbinding is de situatie waarin de stichting door haar feitelijk handelen niet meer beantwoordt aan de wettelijke omschrijving van een stichting. Dit kan het geval zijn als zij een ledensysteem kent of commerciële activiteiten ontplooit om de opbrengsten daarvan aan haar oprichters of bestuurders uit te keren.

Vereffening

Als een stichting op het moment van ontbinding geen enkele baten heeft, dan houdt zij op te bestaan op het moment van ontbinding. In andere gevallen blijft de ontbonden stichting na ontbinding voortbestaan voor de vereffening van haar vermogen. Tijdens deze vereffening worden de lopende zaken afgewikkeld, vorderingen geïnd, schulden betaald en bezittingen verkocht.

Als het bedrag van de schulden van de ontbonden stichting groter blijkt te zijn dan de baten, moeten de vereffenaars een aangifte tot faillietverklaring doen. Deze plicht vervalt als alle bekende schuldeisers ermee instemmen dat de vereffening zonder faillissement verdergaat. Volgt er alsnog een faillissement, dan gelden vervolgens de regels van faillissement en zorgt de faillissementscurator voor de verdere afwikkeling.

De statuten moeten een bepaling bevatten over de bestemming van het liquidatieoverschot of over de wijze waarop deze bestemming zal worden vastgesteld. Omdat een goed doel veelal de anbi-status zal bezitten, moet het batige saldo uitgekeerd worden aan een anbi. Nadat de financiële afwikkeling heeft plaatsgevonden en het liquidatieoverschot is uitgekeerd, houdt de stichting op te bestaan. De vereffenaars melden vervolgens bij de KvK en de Belastingdienst dat de stichting is beëindigd.

De boeken en bescheiden van de ontbonden stichting moeten tot zeven jaar na het einde van de rechtspersoon worden bewaard door een bewaarder die daarvoor is aangewezen in de statuten van de stichting of door het stichtingsbestuur.

Welk juridisch jasje past de sociale onderneming?

Sociale ondernemingen bevinden zich door hun sociaal maatschappelijke doelstelling min of meer in het midden tussen enerzijds klassieke meer kapitaal gerichte ondernemingen en anderzijds goede doelen. Dat maakt dat de stichting ook voor deze, in zeker opzicht, filantropisch gerichte ondernemingen een passende rechtsvorm kan zijn. Sociale ondernemingen zijn evenwel in belangrijke mate ondernemend, waardoor afhankelijk van hun wensen en omstandigheden andere rechtsvormen of een combinatie daarvan beter kunnen passen.

Een garderobe aan juridische jaszjes

Het Nederlands ondernemingsklimaat voor sociaal ondernemers voorziet nog niet in een specifieke rechtsvorm voor de sociale onderneming. De wetgever heeft hiertoe in 2021 wel een aanzet gegeven met een consultatie van een wettelijke regeling voor een besloten vennootschap met maatschappelijk doel ('bvm'). Op dit moment maken zowel commerciële als sociaal handelende ondernemers gebruik van dezelfde rechtsvormen. De meest voorkomende rechtsvormen bij sociale ondernemingen zijn de bv, de stichting en een combinatie van deze twee. Ook hebben (startende) sociale ondernemingen de vorm van een eenmanszaak of een vof. Daarnaast worden in mindere mate de vereniging en coöperatie gebruikt. De nv komt maar weinig voor. Aangezien de stichting hiervoor al uitgebreid is behandeld, volgt hierna een beknopte uiteenzetting van de bv, de vereniging, de coöperatie en de combinatie van een stichting en bv. Ieder van deze entiteiten kent belangrijke voor- en nadelen. Na een bespreking van de afzonderlijke rechtsvormen volgt een toelichting op de mogelijkheden voor de vormgeving van de governance en ten slotte een lijst met

overwegingen om u op weg te helpen bij de keuze voor de rechtsvorm voor uw sociale onderneming.

Besloten vennootschap (bv)

Een bv werkt met een in aandelen verdeeld eigen kapitaal, waarbij de aandeelhouders eigenaar zijn. Deze aandelen staan op naam en zijn in beginsel beperkt verhandelbaar. Dit is anders bij de nv, waarbij de aandelen vrij verhandelbaar zijn. Er bestaan verschillende soorten aandelen. Gewone aandelen geven het recht op zowel medezeggenschap als op winstdeling. Deze rechten zijn ook te splitsen door gebruik te maken van stemrechtloze aandelen, die recht geven op winstdeling, en winstrechtloze aandelen, die recht geven op medezeggenschap. Een andere variant is (cumulatief) preferente aandelen, die de aandeelhouder een aantal voorkeursrechten bieden, zoals een vaststaand jaarlijks dividend en voorrang bij de verdeling van dividend. Ook kunnen preferente aandelen extra stemrecht geven. Prioriteitsaandelen zijn kort gezegd aandelen met meer medezeggenschap over specifieke onderwerpen. Specifieke rechten die aan aandelen worden gekoppeld, moeten in de statuten worden vastgelegd. Daarnaast is het ook mogelijk de zeggenschap op (gewone) aandelen los te koppelen van de gerechtigdheid tot dividenden door deze te certificeren, via een stichting administratiekantoor. Daarbij verkrijgt de stichting administratiekantoor de aandelen en geeft daarvoor certificaten van aandelen uit. De certificaathouder heeft daarmee recht op de opbrengst uit het onderliggende aandeel. De stichting administratiekantoor houdt het stemrecht op het aandeel. Het certificaat kan – afhankelijk van de administratievoorwaarden – verhandeld worden, het onderliggende aandeel niet.

De winst van een bv is – anders dan bij een stichting of vereniging – in de basis altijd belast met vennootschapsbelasting. Voor de btw en loonbelasting wordt de bv

in beginsel niet anders behandeld dan een stichting of vereniging. Daarover kunt u meer lezen in het voorgaande hoofdstuk '*Fiscale regels*'. Let op dat voor sommige fiscale faciliteiten de anbi-status vereist is en dat een bv niet als anbi kan worden aangemerkt.

Voor- en nadelen van de bv

Een bv kent geen beperkingen in de doelstelling zoals bij een stichting en is bij uitstek een rechtsvorm waarin winstuitkering gefaciliteerd wordt. Daarnaast biedt de bv meer mogelijkheden om kapitaal te verwerven doordat deze aandelen kan uitgeven. Ook het verkrijgen van bijvoorbeeld een lening kan eenvoudiger zijn. Het verstrekken van financiering aan een onderneming die (ook) een commercieel doel nastreeft, wordt soms als minder risicovol gezien, vooral wanneer de directe aandeelhouders privépersonen zijn. Om dezelfde reden zullen afnemers soms ook eerder kiezen voor een product of dienst van een financieel stabiele bv dan van een niet-commerciële onderneming. Tot slot is de bestuurder van een bv (net als bij een stichting) niet privé aansprakelijk voor de schulden van de bv (behalve bij fraude of nalatigheid) en een aandeelhouder is alleen aansprakelijk voor het deel dat hij of zij in de bv investeert.

Het nadeel van een bv is dat deze rechtsvorm geen (h)erkenning biedt voor het nastreven van een maatschappelijk doel. Voor de buitenwereld heeft de bv veelal het stempel dat de onderneming enkel draait om het maken van winst. Een bv zal dan ook niet altijd makkelijk donaties en subsidies aan kunnen trekken, omdat de maatschappelijke doelstelling niet automatisch gewaarborgd is in de commerciële rechtsvorm en ontvangen gelden daarom ook zouden kunnen worden aangewend voor de commerciële belangen van de onderneming. De hogere administratieve lastendruk kan een ander nadeel zijn. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de jaarrekening en aangifte vennootschapsbelasting.

De bvm, de bv met een maatschappelijk doel

Deze maatschappelijke bv, aangeduid als bvm, moet maatschappelijk ondernemingen de erkenning en herkenning bieden waar zij behoefte aan hebben. Op 9 maart 2021 is een aanzet voor een wettelijke bvm-regeling in consultatie gebracht. De beoogde regeling moet het kort gezegd mogelijk maken een bvm-status te verwerven waarmee een onderneming uitstraalt dat het maken van maatschappelijke impact boven het uitkeren van winst aan de aandeelhouders gaat. De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft in maart 2024 aangegeven het voorontwerp van dit wetsvoorstel aan enkele deskundigen uit de wetenschap en praktijk *voor te leggen* met de vraag of dit voorontwerp als geheel naar hun inschatting een voor de praktijk nuttige en bruikbare, juridisch voldoende consistente en sluitende regeling biedt. Voor zover ons bekend is dat evenwel (nog) niet gebeurd, zie ook de *oproep* van Social Enterprise NL. Het is afwachten of de maatschappelijke bv een plek krijgt in het Regeerprogramma van kabinet Schoof. Zie voor meer informatie en achtergrond ook '*Aanzet voor een maatschappelijke BV: consultatie BVM*'.

Vereniging

Een vereniging is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen (leden) met een gemeenschappelijk doel. Dat doel ziet meestal op maatschappelijke activiteiten. De vereniging heeft dus niet als doel het maken van winst. De vereniging mag wel winst maken, maar deze winst moet ten goede komen aan haar maatschappelijke activiteiten. Deze winst mag de vereniging niet verdelen onder de bestuurders en/of de leden.

Een vereniging lijkt op een stichting, beide rechtspersonen worden opgericht zonder winstoogmerk. Ook heeft een vereniging vaak een sociaal doel. Toch hebben beide rechtspersonen ieder een ander karakter. Zo verschillen de rechtspersonen met name in de governance. De leden van een vereniging hebben namelijk de uiteindelijke zeggenschap, terwijl die bij een stichting bij de bestuurders ligt. De stichting kent immers geen leden (ledenverbod). De leden van een vereniging benoemen het bestuur, dat meestal ook uit leden bestaat, en hebben allemaal een stem in de algemene ledenvergadering. De algemene ledenvergadering neemt de beslissingen over de organisatie. Door de mate van inspraak zal een vereniging vaak betrokken leden hebben. In tegenstelling tot een bv heeft een vereniging geen aandeelhouders.

Alle verenigingen hebben rechtspersoonlijkheid. Een vereniging kan worden opgericht met volledige rechtsbevoegdheid of met beperkte rechtsbevoegdheid. Alleen voor een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid geldt dat de oprichting door een notaris moet worden gedaan en inschrijving in het Handelsregister verplicht is. Een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid kan bijvoorbeeld geld lenen en subsidie ontvangen. Een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid kan dat niet.

Lees meer over de manier waarop een vereniging wordt behandeld voor btw, loonbelasting en vennootschapsbelasting in het hoofdstuk '*Fiscale regels*'. In de paragraaf over de vennootschapsbelasting komen een aantal fiscale faciliteiten aan de orde onder de kopjes 'Faciliteiten belastingplichtige anbi's' en 'Giftenaftrek voor de gever'. Voor die faciliteiten is vereist dat de vereniging de anbi-status heeft.

Voor- en nadelen van de vereniging

Het voordeel van de vereniging is dat deze rechtsvorm bijdraagt aan de (h)erkenning van het nastreven van een maatschappelijk doel. Een ander voordeel is dat een vereniging een anbi- of sbbi-status kan verkrijgen en dus gebruik kan maken van de daaraan verbonden fiscale faciliteiten. Een ander fiscaal voordeel is dat een vereniging alleen belastingplichtig is indien en voor zover een onderneming wordt gedreven, waarbij bovendien een vrijstelling bestaat voor de vennootschapsbelasting wanneer de winst onder de 15.000 euro per jaar (dan wel 75.000 per vijf jaar) blijft.

Een nadeel kan zijn dat een eventuele winst altijd ten goede moet komen aan de maatschappelijke doelstelling en niet mag worden uitgekeerd. Daarnaast is de bestuurder van een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid privé aansprakelijk voor de schulden van de vereniging. Dat is niet het geval bij een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, maar om die volledige rechtsbevoegdheid te verkrijgen is inschrijving in het Handelsregister vereist en is tevens een gang naar de notaris verplicht. Dit brengt kosten met zich mee.

Coöperatie

De coöperatie is een bijzondere vorm van de vereniging. Ook bij deze rechtsvorm hebben de leden via de algemene ledenvergadering de zeggenschap en benoemen ze het bestuur. In tegenstelling tot een reguliere vereniging mag een coöperatie wel een winstoogmerk hebben en mag ze de winst uitkeren aan haar leden. De coöperatie wordt veel gebruikt om economische samenwerking te faciliteren waarbij de gedachtegang is 'samen sta je sterk'. De coöperatie maakt afspraken voor en met de leden, waar ieder lid van kan profiteren. Deze rechtsvorm kan vergaande betrokkenheid van stakeholders faciliteren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan ondernemers, werknemers, zzp-ers, financiers en maatschappelijke stakeholders.

Over de winst van een coöperatie wordt, op dezelfde wijze als bij een bv, vennootschapsbelasting geheven. De deelname in een coöperatie wordt bij de leden in grote lijnen op dezelfde manier behandeld als een aandeel in een bv bij de aandeelhouders. Een coöperatie wordt voor btw en loonbelasting in beginsel niet anders behandeld dan een bv, stichting of vereniging. Daarover kunt u meer lezen in het hoofdstuk '*Fiscale regels*'. Let op dat voor sommige fiscale faciliteiten de anbi-status vereist is en dat een coöperatie niet als anbi kan worden aangemerkt.

Voor- en nadelen van de coöperatie

De coöperatie heeft min of meer dezelfde voordelen als een commerciële onderneming in de vorm van bv, maar wordt makkelijker (h)erkend als maatschappelijke onderneming omdat de rechtsvorm naar haar aard en karakter maatschappelijk gericht is. Daarnaast zijn de leden van een coöperatie niet privé aansprakelijk voor schulden van de coöperatie.

Alle investeerders worden lid van de coöperatie en de leden hebben de uiteindelijke zeggenschap. Dit kan een groot voordeel zijn, omdat het een optimale vorm is om stakeholders als leden volledig te betrekken bij de onderneming: een stakeholderbetrokkenheid in optima forma. Anderzijds kan dit ook als nadeel uitwerken omdat de maatschappelijke doelstelling onder druk kan komen te staan van de individuele belangen van de leden. Het kan de besluitvorming minder efficiënt maken en het is voor de ondernemer uiteraard een grote stap om de uiteindelijke zeggenschap uit handen te geven aan de betrokken leden. Een ander nadeel ziet op de financiering: net als bij een stichting kunnen financiers een investering in een coöperatie soms als risicovol ervaren. Verder moet een coöperatie, net als de bv, jaarlijks jaarstukken opstellen en zich inschrijven in het Handelsregister. Ten slotte, bij de ontbinding van de

coöperatie zijn de leden aansprakelijk voor het eventuele tekort en de coöperatie is in internationaal perspectief een relatief onbekende rechtsvorm.

Combinatie stichting en bv

Omdat er (nog) geen rechtsvorm is die volledig aansluit op de behoeftes van sociale ondernemingen, wordt in de praktijk regelmatig een combinatie van een bv en een stichting gebruikt. Hierbij worden de bedrijfsactiviteiten zodanig gesplitst dat de activiteiten waarmee met name de opbrengsten worden behaald in de bv plaatsvinden, terwijl de ideële en maatschappelijke activiteiten een plaats krijgen binnen de stichting. De winst die wordt gemaakt in de bv is tevens beschikbaar voor de aandeelhouders, de winst die wordt gemaakt in de stichting blijft beschikbaar voor de ideële en maatschappelijke doelstelling.

Voor- en nadelen van de combinatie stichting en bv

Deze combinatie kan helpen bij het bereiken van de gewenste (h)erkenning voor het nastreven van een maatschappelijk doel. Het formuleren van het maatschappelijk doel en de missie vereist de nodige zorgvuldigheid. Bedenk daarbij dat de statuten van een bv door de algemene vergadering gewijzigd kunnen worden, ook als die wijzigingsbevoegdheid statutair is uitgesloten. Voor het borgen van de doelstelling kan de stichting bijvoorbeeld een prioriteitsaandeel in de bv krijgen die de stichting bijzondere zeggenschap geeft over de koers van de bv. Hiermee wordt de mogelijkheid tot wijziging van de statuten van die bv sterk gereduceerd. Dat kan ook zorgen voor continuïteit van de sociaalmaatschappelijke doelstelling van de onderneming na het uittreden van de oprichters. Het stichtingsbestuur kan met het prioriteitsaandeel meer of minder vergaande zeggenschap krijgen om te toetsen of de bv nog steeds haar sociaalmaatschappelijke doelstelling uitoefent. Als dit aandeel winstdelend is, krijgt de stichting

gerechtigdheid tot een deel van de winst van de bv in de vorm van een dividenduitkering. Dat kan voorzien in een borging van de financieringsstroom voor de maatschappelijke doelstelling. Verder kan, doordat deze gecombineerde rechtsvorm een splitsing mogelijk maakt in de financiering, zowel financiering worden aangetrokken via investeerders als via donaties en subsidies.

Een nadeel van deze gecombineerde rechtsvorm is de administratieve complexiteit, zowel qua kosten als qua tijdsbeslag. Daarbij moet een splitsing tussen de sociale en winstgerichte activiteiten wel mogelijk zijn. Dat vereist in eerste instantie een afweging van welke activiteiten in welke entiteit moeten worden ondergebracht. Daarnaast is – afhankelijk van hoe verweven de stichting en bv zijn – soms een afweging nodig van welke kosten bij welke activiteiten en entiteit thuishoren. Deze rechtsvorm vereist soms dan ook meer uitleg naar buiten toe. Tot slot moet deze gecombineerde rechtsvorm worden geleid door grotendeels verschillende, van elkaar onafhankelijke besturen. Deze complexere overlegstructuur kan bijdragen aan de zorgvuldigheid en effectiviteit van de besluitvorming, maar maakt deze vrijwel onvermijdelijk tijdsintensiever.

Inrichting governance verschillende rechtsvormen

De inrichting van de samenwerking tussen de organen van de gekozen rechtsvorm (governance) zal per rechtsvorm verschillen. Hieronder vindt u per rechtsvorm enkele overwegingen voor de governance.

Bv

Een bv kent een bestuur en een algemene vergadering van aandeelhouders. Het bestuur is belast met het besturen van de bv. Bestuurders geven de dagelijkse leiding aan het bedrijf. De algemene vergadering vertegenwoordigt de belangen van de aandeelhouders. Daarnaast kan

worden gekozen voor intern toezicht door een raad van commissarissen. Deze heeft als taak het toezicht houden en adviseren van het bestuur. Bij de uitoefening van zijn taak dient de raad van commissarissen zich te richten naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Deze keuze voor intern toezicht is in beginsel niet verplicht.

Stichting

De stichting kent, anders dan bij de bv of de vereniging, geen leden en kent meestal slechts één orgaan, namelijk het bestuur. Het bestuur bestuurt en vertegenwoordigt de stichting. Tenzij de statuten anders bepalen, is het bestuur geen rekening en verantwoording aan anderen verschuldigd. Bij de statuten kan eventueel een raad van toezicht (of een raad van advies) worden ingesteld met (verregaande) bevoegdheden om intern toezicht te houden. Sinds 1 juli 2021 hebben de bestuursleden en toezichthouders de wettelijke plicht om het belang van de stichting voorop te stellen. Dat klinkt logisch, maar anders dan bij de bv en nv was dat nog niet in de wet vastgelegd. Dat is een van de maatregelen van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) die onder andere bedoeld zijn om het bestuur en toezicht van onder meer verenigingen en stichtingen te verbeteren.

Bij een combinatie van een stichting en bv is het mogelijk om een gezamenlijk toezichthoudend orgaan in te stellen. Een gezamenlijke raad van toezicht op het niveau van de stichting kan het toezicht op het bestuur voor zijn rekening nemen. Als de stichting aandelen heeft in de bv, is het mogelijk om aan die aandelen ook bijzondere toezichthoudende rechten toe te kennen. Indien gewenst kan het stichtingsbestuur daarmee effectief een toezichthoudende functie ten aanzien van de bv vervullen. De stichting kan ook bijzonder instemmingsrecht krijgen voor het doen van dividenduitkeringen.

Rechtsvorm	Voordelen	Nadelen
bv	<ul style="list-style-type: none"> • Geen eisen voor de doelstelling. • Winstuitkering mogelijk aan aandeelhouders. • Makkelijker om externe/bancaire financiering te verkrijgen. • Beperkte aansprakelijkheid aandeelhouders: derden kunnen de aandeelhouder niet aanspreken voor verplichtingen van de vennootschap en aandeelhouders zijn niet gehouden in de verliezen van de vennootschap bij te dragen boven het bedrag dat zij op hun aandelen behoren te storten. • Flexibiliteit in vormgeving aandelen (qua mate van winstdelend en zeggenschap). 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen (h)erkenning voor nastreven van maatschappelijk doel. • Moeilijker toegang tot donaties en subsidies. • Administratieve lasten. • Geen anbi-/sbbi-status mogelijk. • Aandelen zijn in principe overdraagbaar, maar daarvoor is inschakeling van een notaris verplicht.
vereniging	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Grote mate van betrokkenheid stakeholders. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk. • Kent leden; contributies van de leden vormen de voornaamste bron van inkomsten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Soms lastiger toegang tot externe/bancaire financiering. • Winstuitkering naar bestuurders/leden/oprichters niet mogelijk. • Administratieve lasten, behalve wanneer bestuurders privé aansprakelijk zijn. • Ongewenste inspraak van leden.
coöperatie	<ul style="list-style-type: none"> • Geen eisen voor de doelstelling. • Winstuitkering mogelijk naar bestuurders/leden. • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Grote mate van betrokkenheid stakeholders. • Beperkte aansprakelijkheid. • Leden kunnen vrijelijk toe- en uitreden. • Lidmaatschap is overdraagbaar, mits in de statuten bepaald. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongewenste inspraak van leden/maatschappelijke doelstelling kan opzijgeschoven worden. • Besluitvorming minder efficiënt. • Administratieve lasten. • Internationaal een minder bekende rechtsvorm. • Geen anbi-/sbbi- status mogelijk. • Toepasselijkheid van de verenigingsstructuur. • De leden zijn aansprakelijk bij ontbinding (NB de aansprakelijkheid van de leden kan uitgesloten worden bij een coöperatie u.a.).
stichting	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk. • Makkelijker toegang tot donaties en subsidies. • Efficiënte besluitvorming (leden geen inspraak). • Afscherming aansprakelijkheid voor betrokken privépersonen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Soms lastiger toegang tot externe/bancaire financiering. • Winstuitkering naar bestuurders/leden/oprichters niet mogelijk. • Eisen voor de doelstelling. • Kent een ledenverbod.
stichting + bv	<ul style="list-style-type: none"> • (H)erkenning nastreven van maatschappelijk doel. • Continuïteit na uitreden oprichters. • Splitsing financiering mogelijk. • Borging maatschappelijke doelstelling mogelijk. • Borging financieringsstroom voor maatschappelijke doelstelling mogelijk. • Verkrijging van een anbi-/sbbi-status mogelijk voor de stichting. 	<ul style="list-style-type: none"> • Administratief complexer en mogelijk dubbele administratieve lasten. • Vereist soms meer uitleg naar buiten. • Vereist afweging welke activiteiten in welke entiteit worden ondergebracht. • Complexere overlegstructuur (meerdere besturen). • Splitsing sociale en winstgerichte activiteiten moet mogelijk zijn.

Vereniging en coöperatie

Zowel de vereniging als de coöperatie kent naast het bestuur leden. Alle leden tezamen vormen de algemene ledenvergadering, die binnen de vereniging/coöperatie belangrijke bevoegdheden heeft. Ieder van de leden heeft daarin tenminste één stem. Bij verenigingen/coöperaties met veel leden zou de algemene vergadering een onwerkbaar geheel opleveren. In de regel ligt de oplossing daarvoor in het samenstellen van de algemene ledenvergadering uit afgevaardigden van de leden (een ledenraad). De algemene vergadering benoemt het bestuur, dat uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester kiest (tenzij de statuten anders bepalen). Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging en vertegenwoordigt deze tegenover derden.

Steward ownership

De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om een nieuwe ondernemingsvorm uit te werken op basis van het principe van 'steward ownership': de rentmeesterverenootschap. Dit moet bedrijven een nieuwe ondernemingsvorm bieden waarbij winstrecht en stemrecht uit elkaar zijn gehaald, en 'waarbij winstmaximalisatie niet het enige vastgelegde doel is'. Uitgangspunt daarbij is dat een bedrijf 'van zichzelf' is en wordt geleid door 'stewards' (rentmeesters) die (tijdelijk) in het belang van de missie en het bedrijf de koers bepalen. Als er investeerders betrokken zijn, zijn zij dienend aan het bedrijf en hebben zij geen (doorslaggevend) stemrecht.

De kern van het model is om de missie en de waarden van een bedrijf op de lange termijn te waarborgen en de missie van het bedrijf boven winstmaximalisatie op de korte termijn te stellen. Hierdoor kan een organisatie zich beter focussen op wat het beste is voor de organisatie en de maatschappij in brede zin. Het sluit daarom goed aan bij de motivatie van

impactgedreven ondernemers en helpt hen om hun intenties te borgen. Overigens kunnen ook bedrijven zonder sociale doelen kiezen voor dit rentmeesterschapsmodel.

Het 'steward ownership'-model kan bij verschillende rechtsvormen worden toegepast. In de praktijk kiezen de meeste ondernemingen voor de bv vanwege de herkenbaarheid in de markt. In vergelijking met de bvm, gaat steward ownership primair over de principiële benadering van de eigendomsstructuur en zeggenschap in het licht van de continuïteit en doelstelling van de onderneming. De bvm gaat primair over de erkenning van de sociaalmaatschappelijke

doelstelling en activiteiten van de onderneming. Deze twee vormen dienen een ander doel, maar kunnen ook goed op elkaar aansluiten. De rentmeesterverenootschap zou bijvoorbeeld een goede invulling kunnen zijn voor de governance van een bvm.

Handige tools

Social Enterprise NL heeft een handige hulptool: de wegwijzer rechtsvorm voor sociale ondernemingen. Aan de hand van een vragenlijst kunt u bepalen welke rechtsvorm goed bij uw onderneming past. De wegwijzer is te vinden via [deze link](#).

Om sociaalmaatschappelijke ondernemers te helpen bij de groei en ontwikkeling heeft de Rijksoverheid het Impactpad laten ontwikkelen: [impactpad.nl](#). Het doel van het Impactpad is om de drempels naar impact meten te verlagen en sociaal ondernemers in staat stellen het meetproces stap voor stap verder te verbeteren.

Relevante afwegingen

Om u – in aanvulling op het overzicht van de voor- en nadelen hiervoor – op weg te helpen bij het maken van een rechtsvormkeuze voor uw sociale onderneming, vindt u hierna een lijst van vragen met daarbij een duiding welke entiteit past bij de verschillende afwegingen.

De combinatie tussen stichting en bv staat niet in dit overzicht van afwegingen omdat het in feite steeds de keuzeafwegingen voor bv en stichting omvat. Een specifiek aspect is dat de stichting in combinatie met een bv op verschillende manieren het blijvend nastreven van de sociaalmaatschappelijke doelstelling kan waarborgen. Het kan voor de combinatie ook van belang zijn om onderscheid te kunnen maken tussen de sociaal-gerichte en verdien-gerichte activiteiten. Dat is met name het geval als de stichting de anbi-status wil hebben.

Code Sociale Ondernemingen

De [Code Sociale Ondernemingen](#) toetst of ondernemingen kwalificeren als sociale ondernemingen en neemt deze vervolgens op in [het Register](#). Sociale ondernemingen zoeken vaak naar herkenbaarheid. Ook hun stakeholders willen sociale ondernemingen kunnen onderscheiden. Een onafhankelijke commissie heeft op basis van de Europese definitie van sociale ondernemingen de Code Sociale Ondernemingen ontwikkeld om in deze behoeftes te voorzien. Deze Code bevat vijf principes die betrekking hebben op de (1) missie, (2) stakeholders, (3) financiën, (4) implementatie van de code en (5) transparantie. Meer specifiek zien deze principes erop dat:

- winstuitkeringen worden beperkt;
- de sociale onderneming transparant handelt;
- alle stakeholders bij de sociale onderneming worden betrokken; en
- expliciet uit de statuten blijkt welk maatschappelijk probleem de onderneming wil oplossen.

De sociaal ondernemer kan ervoor kiezen deze principes te onderschrijven. Als een sociale onderneming deze principes ook daadwerkelijk in de praktijk uitvoert kan, na de beoordeling door een review board, de sociale onderneming worden opgenomen in het Register Sociale Ondernemingen. De Code Sociale Ondernemingen creëert herkenbaarheid en vertrouwen. Staat een onderneming in het Register, dan kan iedereen – van consument tot overheid en van medewerker tot investeerder – zien dat het gaat om een sociale onderneming. Tegelijkertijd kan de Code ook als gids fungeren voor het proces van sociaal ondernemen: de weg naar groei en verbetering. Tot slot wordt de sociale onderneming door toetreding tot genoemde register onderdeel van een lerend netwerk: de ondernemingen in het Register houden elkaar scherp - door peer review (collegiale evaluatie) - en stimuleren elkaar door uitwisseling van kennis en ervaringen.

Vraag	Bv	Stichting	Vereniging	Coöperatie
<i>Wat is het karakter van uw onderneming?</i>	Overwegend karakter als ondernemer.	Overwegend karakter als goed/maatschappelijk doel.	Overwegend karakter als verbinder en/of belangenbehartiger.	Gemixt karakter van verbinder/belangenbehartiger en ondernemer.
<i>Is de bedrijfsvoering afhankelijk van overheidsbeleid?</i>	Let op of het voor u relevante overheidsbeleid onderscheid maakt in de rechtsvorm. Daarnaast heeft een overheid soms een sterke voorkeur om te werken met een stichting.			
<i>Wat is het verdienmodel? En welke financiering hoort daarbij?</i>	Een bv heeft de mogelijkheid om financiering via aandelenkapitaal aan te trekken.	Een stichting/vereniging kan in beginsel alleen financiering via leningen aantrekken. Bij de vereniging vormen de contributies van de leden nog een belangrijke bron van inkomsten. Daarnaast komt een stichting/vereniging in de praktijk eerder in aanmerking voor subsidies en kunnen donaties fiscaal gefaciliteerd zijn.	Een coöperatie heeft de mogelijkheid om financiering via participaties aan te trekken.	
<i>Wat is de omvang van de activiteiten? Hoe internationaal gericht is de onderneming?</i>	Een bv wordt internationaal goed herkend als ondernemende entiteit.	Een stichting/vereniging wordt internationaal minder goed herkend als ondernemende entiteit.	De Europese regeling voor de Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE) sluit deels aan bij de regeling van de coöperatie. Desondanks staat de coöperatie internationaal minder bekend dan kapitaalvennootschappen zoals de bv.	
<i>Wat wordt er met een eventuele winst gedaan?</i>	Winst kan aan aandeelhouders worden uitgekeerd.	Uitkeringen moeten een ideële of sociale strekking hebben en mogen niet aan de oprichter(s) of andere betrokkenen worden gedaan.	Uitkeringen mogen niet aan leden worden gedaan.	Uitkeringen mogen aan leden worden gedaan.
<i>Welke relevante stakeholders zijn er en in welke mate moeten die betrokken zijn?</i>	Stakeholders kunnen voor financiering of zeggenschap voornamelijk betrokken worden als aandeelhouder.	Formele betrokkenheid van stakeholders is mogelijk via benoeming van een bestuurder.	Stakeholders kunnen lid worden en via de ledenvergadering de uiteindelijke zeggenschap uitoefenen.	
<i>Bij wie moet het eigenaarschap van de onderneming liggen?</i>	Eigendom ligt uiteindelijk bij de aandeelhouder(s).	Eigendom ligt definitief bij de stichting/vereniging/coöperatie.		
<i>Bij wie moet de bevoegdheid liggen voor het maken van belangrijke beslissingen in de onderneming?</i>	De aandeelhouder(s) heeft/hebben de uiteindelijke zeggenschap.	Het stichtingsbestuur heeft uiteindelijke zeggenschap.	De verenigingsleden hebben de uiteindelijke zeggenschap.	

Anbi's en commerciële activiteiten

Het is anbi's toegestaan om commerciële activiteiten te verrichten. Er zijn echter enkele aandachtspunten. Zo mogen niet alle activiteiten commercieel zijn en moet de instelling de inkomsten daaruit besteden aan het goede doel. Met welke regels moeten anbi's rekening houden als zij commerciële activiteiten verrichten?

Kernvoorwaarde

Het verrichten van commerciële activiteiten staat de anbi-status in beginsel niet in de weg, als de instelling de inkomsten maar binnen een 'redelijke termijn' voor tenminste negentig procent aan het algemeen nut besteedt. Wat een redelijke termijn inhoudt, blijkt niet uit de wetgeving. De wetgever heeft bewust gekozen voor een open norm om recht te doen aan de verschillen qua type en omvang van anbi's.

Commerciële activiteiten

De activiteiten van een anbi kunnen worden verdeeld in algemeen nuttige doelactiviteiten (of: doelactiviteiten) en commerciële/fondswervende activiteiten (of: middelactiviteiten). Bij doelactiviteiten gaat het om activiteiten die onlosmakelijk samenhangen met de statutaire doelstelling van de anbi. Commerciële activiteiten staan daarentegen los van de doelstelling en vormen altijd een middel om opbrengsten te genereren om aan het goede doel te besteden. Te denken valt aan de verkoop van kerstkaarten of kalenders door een natuurbeschermingsorganisatie. In de praktijk is het soms lastig een goed onderscheid te maken tussen de doel- en middelactiviteiten van een anbi. Een hulpmiddel kan zijn om te kijken naar de formulering van doelen en middelen in de statuten.

Een anbi moet haar commerciële activiteiten verrichten tegen een commercieel tarief. Met commerciële activiteiten

wordt winst beoogd. Het is van belang dat het daarbij gaat om activiteiten waarvan de instelling in redelijkheid kan verwachten dat zij leiden tot positieve resultaten. Het is dus niet de bedoeling dat de instelling commerciële activiteiten ontplooit waarmee ze geen positief resultaat kan behalen en het algemeen nut dus uiteindelijk niet is gebaat met die activiteiten. Volgens de Belastingdienst onttrekt de anbi in dat geval middelen aan het algemeen belang en bevordert daarmee niet haar algemeen nuttige doel.

Ook is van belang dat een anbi geen statutair dan wel feitelijk winstoogmerk mag hebben. De commerciële activiteiten blijven dus altijd ondergeschikt aan het algemeen nuttige doel dat de anbi nastreeft.

Commercieel tarief

De vraag of een commercieel tarief van toepassing is, hangt volgens de Hoge Raad af van of een anbi overschotten behaalt met een bepaalde activiteit. Het maakt dus niet uit of de tarieven gelijk zijn aan de tarieven die vergelijkbare aanbieders in de markt voor dezelfde activiteit vragen. Een commercieel tarief is dus altijd een tarief dat hoger ligt dan de kosten die de anbi maakt om de activiteit aan te bieden. Inkomsten uit subsidies, giften of legaten tellen niet mee voor de beoordeling van het commercieel tarief.

Doelactiviteiten tegen een commercieel tarief

Het kan voorkomen dat een anbi een doelactiviteit verricht tegen een commercieel tarief, bijvoorbeeld om een weerstandsvermogen of continuïteitsreserve op te bouwen. Een anbi mag niet al haar doelactiviteiten tegen een commercieel tarief verrichten. Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre anbi's doelactiviteiten tegen een commercieel tarief mogen uitvoeren. Daarom is voor anbi's van belang in hun statuten en administratie een duidelijk onderscheid te maken tussen doel- en middelactiviteiten. Dit kan namelijk een groot verschil maken of de anbi-status wel of niet in gevaar komt.

Mogelijke belastingplicht bij commerciële activiteiten

Als een anbi commerciële activiteit verricht, kan dat betekenen dat voor deze activiteit een belastingplicht ontstaat voor de vennootschapsbelasting of de btw.

Vennootschapsbelasting

Of een anbi vennootschapsbelastingplichtig is voor een bepaalde activiteit hangt af van gedeeltelijk andere criteria dan die voor de anbi-status. Een anbi is vennootschapsbelastingplichtig voor zover zij met haar vermogen een onderneming drijft. Zo is het voor de vennootschapsbelastingplicht niet alleen beslissend of de anbi met een activiteit naar overschotten streeft, maar ook of die instelling met een activiteit in concurrentie treedt met andere ondernemers.

Er is geen vennootschapsbelastingplicht als een specifieke vrijstelling van toepassing is. Een voorbeeld is de specifieke vrijstelling voor bepaalde lichamen als de (fiscale) winst op jaarbasis beneden de 15.000 euro blijft of maximaal 75.000 euro over de afgelopen vijf jaar bedraagt. Of sprake is van vennootschapsbelastingplicht moet per activiteit worden bepaald. Het tarief in de vennootschapsbelasting bedraagt in 2024 19 procent over de eerste 200.000 euro winst en 25,8 procent over het meerdere.

Btw-ondernemerschap

Btw-heffing komt aan de orde op het moment dat een anbi kwalificeert als btw-ondernemer. Anders dan in de vennootschapsbelasting is voor het btw-ondernemerschap in beginsel niet van belang of winst wordt beoogd.

Van ondernemerschap voor de btw is sprake als de instelling met regelmaat belastbare prestaties tegen vergoeding verricht. Ontvangt een anbi uitsluitend inkomsten waarvoor zij geen tegenprestaties verricht, dan is geen sprake van ondernemerschap. Dit is bijvoorbeeld het geval als een fondswervende instelling alleen maar giften ontvangt en deze vervolgens uitgeeft aan (andere) goede doelen. In de praktijk is een terugkerend aandachtspunt de fondswerving met een marginale tegenprestatie. Denk bijvoorbeeld aan een jaarlijks diner als tegenprestatie voor een groep donateurs die een bepaald bedrag doneert.

Is een anbi btw-ondernemer, dan is ze in beginsel 21 procent btw verschuldigd over de ontvangen vergoedingen voor haar btw-belaste prestaties (tenzij het verlaagd tarief van 9 procent van toepassing is). Ook een vergoeding in natura kan kwalificeren als een vergoeding voor een prestatie waarover btw is verschuldigd. Tegenover de verschuldigde btw staat dat de btw op de kosten die direct toerekenbaar zijn aan de btw-belaste activiteiten aftrekbaar is. Daarnaast geldt binnen de btw voor een aantal specifieke activiteiten een btw-vrijstelling. Is een vrijstelling van toepassing, dan is geen btw verschuldigd, maar is de btw op de daarvoor gemaakte kosten ook niet aftrekbaar. Voor de btw-aftrek op gemengde kosten geldt dan een beperkte aftrek. Er zijn ook nog algemene btw-aftrekbeperkingen voor bepaalde kosten.

Als een anbi geen btw-ondernemer is, heeft de instelling geen recht op aftrek van voorbelasting.

Lees meer over de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting en de btw in het hoofdstuk *Fiscale regels*.

Goeddoen over de grens

Bij werven van fondsen over de landsgrenzen heen spelen diverse aandachtspunten. Enerzijds gaat het om situaties waarin Nederlandse anbi's proberen fondsen te werven in het buitenland. Anderzijds gaat het om buitenlandse filantropische instellingen die in aanraking komen met de Nederlandse wetgeving wanneer zij fondsen werven in Nederland. De btw-aspecten van grensoverschrijdende fondswerving verdienen specifieke aandacht.

Het toenemende gebruik van internet en sociale media zorgt voor een groeiende verbondenheid tussen mensen wereldwijd. Het is slechts een kwestie van minuten voordat nieuws over een natuurramp aan de andere kant van de wereld ons in Nederland heeft bereikt. Als gevolg van deze snelle informatieverspreiding groeit de behoefte om internationaal fondsen te werven. Organisaties die zich inzetten voor het verzamelen van bijdragen over de grenzen heen kunnen echter te maken krijgen met diverse uitdagingen. Zo moeten maatschappelijke organisaties op grond van het [wetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties](#) desgevraagd door de burgemeester of het openbaar ministerie een overzicht geven van alle ontvangen giften, uit zowel binnen- als buitenland. Verder verbiedt het wetsvoorstel om in opdracht van een ander donaties te doen, zonder de verkrijgende maatschappelijke organisatie de benodigde gegevens te verstrekken over de herkomst van de donatie en de persoon van de donateur. Dit wetsvoorstel is nog in behandeling bij de Tweede Kamer.

Fondsen werven in het buitenland

De belemmeringen waarmee Nederlandse anbi's te maken krijgen wanneer ze fondsen willen werven in het buitenland

verschillen per land. Belangrijk is het onderscheid tussen de regelgeving voor fondswerving binnen de EU/EER en daarbuiten.

Binnen de EU/EER

Over het algemeen geldt dat Nederlandse anbi's zonder fiscale belemmeringen fondsen kunnen werven binnen EU/EER op basis van vrijheden van het EU-recht, zoals de vrijheid van kapitaal. Zo heeft het Hof van Justitie van de EU geoordeeld dat een lidstaat een buitenlandse instelling die voldoet aan alle eisen voor erkenning als algemeen nut, deze erkenning niet mag weigeren op de enkele grond dat zij niet in die EU-lidstaat is gevestigd. De omstandigheid dat de rechtmatigheid van een grensoverschrijdende giftenaftrek moeilijk controleerbaar is voor de nationale belastingautoriteiten, doet daar niet aan af.

Bovenstaande vormt echter geen belemmering voor de EU-/EER-landen om eisen te stellen aan de instellingen die zij fiscaal bevoordelen, zolang zij binnenlandse instellingen en instellingen uit andere EU/EER-landen maar gelijk behandelen. Dit zorgt ervoor dat in de praktijk instellingen vaak tegen problemen aanlopen bij fondswerving in een andere lidstaat. Een instelling zal immers in elk EU-/EER-land moeten aantonen en borgen dat zij aan de - vaak afwijkende - eisen van de verschillende EU-/EER-landen voldoen.

Buiten de EU

In de landen buiten de EU (derde landen) kunnen Nederlandse anbi's niet altijd profiteren van de vrijheid van kapitaalverkeer, omdat deze verdragsvrijheid alleen geldt als de instelling in het derde land wil investeren in de EU-lidstaat, en niet andersom. Dit leidt ertoe dat de mogelijkheid om belastingvrij te schenken aan in derde landen gevestigde goededoelenorganisaties sterker verschilt per land dan binnen de EU het geval is.

Fondsen werven in Nederland

Vanuit internationaal perspectief gezien voert Nederland een relatief soepel beleid voor de aftrekbaarheid van giften aan buitenlandse filantropische instellingen. Een buitenlandse instelling die in Nederland fondsen wil werven, kan zich in Nederland registreren als anbi. Hiervoor moet zij het formulier '[Aanvraag beschikking Buitenlandse algemeen nut beogende instelling](#)' invullen en opsturen naar het anbi-team. Bij het indienen van de aanvraag zijn de instellingen verplicht om verschillende documenten toe te voegen aan de hand waarvan het anbi-team kan beoordelen of zij voldoen aan alle Nederlandse vereisten voor de anbi-status.

De mogelijkheid om een anbi-status te verkrijgen geldt in beginsel voor instellingen in Nederland, andere lidstaten van de EU en landen waarmee Nederland informatie uitwisselt in het kader van een bilateraal belastingverdrag. Omdat Nederland met een groot aantal landen belastingverdragen heeft afgesloten die voorzien in informatie-uitwisseling, komen in beginsel veel buitenlandse instellingen in aanmerking voor registratie als anbi in Nederland. Instellingen in overige landen kunnen een anbi-status krijgen als zij aan de voorwaarden voldoen die de minister van Financiën heeft gesteld.

Internationale btw-aspecten

Een filantropische instelling is alleen btw verschuldigd over een ontvangen vergoeding, wanneer zij in ruil daarvoor een btw-belaste prestatie heeft verricht. Een tegenprestatie kan een levering van goederen of diensten zijn. De btw-behandeling van grensoverschrijdende goederenleveringen en/of diensten is onder andere afhankelijk van de status van de afnemer, de fysieke goederenstroom en het land waar de afnemer is gevestigd.

Business to business ('B2B')

Het verrichten van diensten tegen vergoeding door een anbi aan btw-ondernemers gevestigd in andere EU-lidstaten is in beginsel met btw belast in het land van vestiging van de afnemer. Er is dan geen Nederlandse btw verschuldigd. De heffing van omzetbelasting wordt verlegd naar de afnemers in andere EU-lidstaten, die aldaar verplicht zijn de verschuldigde btw in de aangifte te rapporteren. De anbi dient een geldig btw-identificatienummer van de afnemer te vermelden op de factuur. Diensten verricht door een anbi aan ondernemers gevestigd in niet-EU-landen zijn niet relevant voor de heffing van omzetbelasting in Nederland.

De levering van goederen tegen vergoeding door een anbi aan btw-ondernemers in andere EU-lidstaten is belast met nul procent btw als de goederen in het kader van die levering worden vervoerd naar de andere EU-lidstaat. Voor het toepassen van het nultarief gelden voorwaarden. Zo dient de anbi een geldig btw-identificatienummer van de afnemer te vermelden op de factuur en daarnaast moet de anbi aan de hand van (transport)documenten kunnen onderbouwen dat de goederen daadwerkelijk het grondgebied van de EU-lidstaat van vertrek hebben verlaten.

Goederenleveringen door een anbi aan btw-ondernemers die zijn gevestigd in niet-EU-landen zijn ook belast met nul procent btw (nultarief voor export). Ook hier dient de leverancier het nultarief te onderbouwen aan de hand van (transport)documenten. Mogelijk heeft een anbi wel btw-verplichtingen in het niet-EU land van bestemming. Dat is echter afhankelijk van commerciële afspraken ('Incoterms') gemaakt met de afnemer en de btw-regels in het desbetreffende niet-EU-land.

Voor zowel grensoverschrijdende goederenleveringen als diensten aan btw-ondernemers gevestigd in andere EU-lidstaten, geldt de verplichting om deze transacties, naast de Nederlandse btw-aangifte, te rapporteren in de Opgaaf intracommunautaire prestaties.

Business to Consumer ('B2C')

Voor diensten die worden verricht aan particulieren en rechtspersonen (niet zijnde btw-ondernemers) die zijn gevestigd of wonen in het buitenland geldt als hoofdregel dat de plaats van dienst is gelegen in het land van de dienstverrichter. Dit betekent dat een in Nederland gevestigde anbi in dit soort situaties Nederlandse btw verschuldigd is, tenzij bijvoorbeeld een Nederlandse btw-vrijstelling van toepassing is. Er is een groot aantal uitzonderingen op de hoofdregel (onder andere voor elektronische diensten) en daarom is het raadzaam voor anbi's die hiermee te maken krijgen om dit nader te onderzoeken

Voor de levering van goederen (afstandsverkopen) en/of elektronische diensten aan particulieren en rechtspersonen (niet zijnde btw-ondernemers) die zijn gevestigd of wonen in andere EU-lidstaten, mag een anbi tot een omzet van maximaal 10.000 euro Nederlandse btw in rekening brengen. Voor verkopen vanuit een webshop aan consumenten in EU-landen (afstandsverkopen) en elektronische diensten aan EU-consumenten bestaat dus één gezamenlijk drempelbedrag van 10.000 euro. Voor zover de anbi buitenlandse (EU-)btw verschuldigd is, kan de btw-aangifte hiervoor worden geregeld via het 'éénloketsysteem' (One Stop Shop-regeling). Hiermee kan de anbi volstaan met één EU-btw-aangifte en worden buitenlandse btw-registraties en btw-aangifteverplichtingen voorkomen.

Goederenleveringen en/of elektronische diensten door een anbi aan particulieren en rechtspersonen (niet zijnde btw-ondernemers) die zijn gevestigd in niet-EU-landen, zijn niet onderworpen aan Nederlandse of Europese btw. Mogelijk heeft een anbi wel btw-verplichtingen in het niet-EU-land van bestemming. Dat is echter afhankelijk van de btw-regels in het desbetreffende niet-EU-land.

Aftrekrecht

Anbi's die niet kwalificeren als ondernemer voor de btw, hebben in principe geen recht op aftrek van voorbelasting die drukt op de inkoop van goederen en diensten. Als uitzondering op de regel kunnen liefdadige, opvoedkundige of menslievende instellingen die niet kwalificeren als btw-ondernemer, verzoeken om teruggaaf van omzetbelasting als zij goederen uitvoeren uit de EU. Deze instellingen kunnen onder bepaalde voorwaarden de btw terugvragen die zij in Nederland voor deze goederen hebben betaald.

Instellingen die wel kwalificeren als ondernemer voor de btw, kunnen in principe de btw op kosten die direct toerekenbaar zijn aan met btw belaste prestaties in aftrek brengen. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende prestaties waarbij de heffing van btw is verlegd of een nultarief van toepassing is.

Afsluiting

Filantropie en impact maken zijn niet weg te denken uit de Nederlandse samenleving. Het is niet meer dan terecht dat goededoelenorganisaties een fiscaal steuntje in de rug krijgen.

Inmiddels hebben nieuwe vormen van maatschappelijke impact hun intrede gedaan, zoals impactinvestering en sociale ondernemingen. Voor alle vormen van maatschappelijke impact gelden veel fiscale maar ook juridische aandachtspunten. Ook is het belangrijk dat de goededoelenorganisaties er alles aan doen om de donateur te bereiken en aan zich te binden.

Relatie met donateurs

Goededoelenorganisaties (vooral de fondswervende instellingen) doen er goed aan donateurs rechtstreeks aan zich te binden. Zo kunnen ze waarborgen dat ze over voldoende middelen beschikken om hun maatschappelijke doelstelling te realiseren. Ze moeten hun (potentiële) donateurs voorzien van relevante en actuele informatie over hun eigen organisatie. Daarmee winnen zij het vertrouwen van de donateur. Verder kunnen zij door rekening te houden met de voorkeuren van de donateur de betrokkenheid met de donateur behouden.

Sociale ondernemingen

Sociale ondernemingen als een nieuwe vorm van maatschappelijke impact zijn instellingen die primair een maatschappelijke doelstelling nastreven door middel van een duurzaam verdienmodel. Omdat er nog geen rechtsvorm is die volledig voorziet in de behoeften van sociale ondernemingen, maken ze in de praktijk relatief veel gebruik van een combinatie van een bv en een stichting. De winstbeogende activiteiten vinden in de bv plaats en de ideële en maatschappelijke activiteiten in de stichting. De winst die de bv maakt is beschikbaar voor de aandeelhouders en de winst van de stichting is bestemd voor de ideële en maatschappelijke doelstelling. De stichting kan in aanmerking komen voor de anbi-status, die toegang biedt tot fiscale faciliteiten.

Fiscale aandachtspunten

Goededoelenorganisaties met de anbi-status kunnen onder bepaalde voorwaarden profiteren van diverse faciliteiten, zoals vrijstellingen voor schenk- en erfbelasting. Om in aanmerking te komen voor de anbi-status, moet de instelling aan verschillende voorwaarden voldoen. Het verlies van de anbi-status kan ingrijpende gevolgen hebben. Naast de diverse vrijstellingen kunnen goededoelenorganisaties te maken krijgen met andere fiscale regelgeving. Deze ziet bijvoorbeeld op de vennootschapsbelasting, loonbelasting en omzetbelasting, vooral wanneer zij commerciële activiteiten ontplooiën. De instelling kan dan verplicht worden om aan bepaalde administratieve eisen te voldoen en belastingaangifte te doen. Onder bepaalde voorwaarden kunnen zij ook gebruikmaken van verschillende aftrekposten.

Juridische aandachtspunten

De stichting is de rechtsvorm die het meeste wordt gebruikt voor goededoelenorganisaties. Zowel bij de oprichting als bij de ontbinding komt er nog heel wat kijken. Maar ook onderwerpen als bestuurdersaansprakelijkheid zijn van belang. Voor een goede gang van zaken is het cruciaal van tevoren over veel onderwerpen goed na te denken en het een en ander vast te leggen.

Verder ligt er een voorontwerp voor het wetsvoorstel Maatschappelijke bv als een passende rechtsvorm voor sociale ondernemingen. De betreffende minister heeft dit voorontwerp medio 2024 voor advies voorgelegd aan deskundigen uit de wetenschap en de praktijk. Daarnaast heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om onderzoek te doen naar een rentmeestervenootschap als nieuwe ondernemingsvorm.

Grensoverschrijdende filantropie

Vanwege het ontbreken van uniforme wet- en regelgeving kan het werven van fondsen in het buitenland een kostbare en tijdrovende onderneming zijn. Filantropische instellingen doen er daarom goed aan om eerst een inschatting te maken van de verwachte opbrengsten vanuit de fondswerving in een bepaald land, voordat zij de stap naar het buitenland zetten.

Maatschappelijke impact maken als persoon

Het belang van donateurs en vrijwilligers voor maatschappelijke impact

Zonder donateurs en vrijwilligers geen maatschappelijke impact. Maatschappelijke impact kan vele vormen aannemen: via donaties van geld of goederen, bij leven of bij testament, of door het geven van tijd en inzet van arbeid zoals bij vrijwilligerswerk. Ook zijn er nieuwe vormen in opkomst, zoals sociale investeringen, impactinvesteringen, crowdfunding, leningen onder gunstige voorwaarden, garantiestellingen, microkredieten en steward-ownership.

De non-profitsector kenmerkt zich door de betrokkenheid van particuliere gevers en vrijwilligers om zo initiatieven mogelijk te maken die de staat of de markt niet oppakt. Hoe is het geefgedrag van donateurs? En speelt fiscaliteit nog een rol hierbij?

Participatiemaatschappij

De betrokkenheid van de particulieren en bedrijven bij de non-profitsector blijkt uit het onderzoek [Geven in Nederland 2024](#). Dit onderzoek wijst uit dat Nederland de afgelopen twee decennia een actieve participatiesamenleving is. Een grote meerderheid van de huishoudens en de bedrijven draagt bij aan goede doelen en daarnaast doen twee op de vijf Nederlanders vrijwilligerswerk. Ondanks de economische crisis vóór de coronacrisis zijn Nederlanders dus betrokken (gebleven) bij goede doelen. Het valt ook op dat er steeds meer aandacht en waardering is voor vrijwillige bijdragen en inzet van particulieren en bedrijven in de media, het publieke debat en de politiek. Het belang van vrijwillige bijdragen voor publieke voorzieningen neemt dus toe.

Geefgedrag donateur

Uit [Geven in Nederland 2024](#) blijkt dat 74 procent van de bijdragen aan goede doelen afkomstig is van huishoudens en bedrijven samen. Hoewel de totale waarde in giften van huishoudens in de afgelopen jaren is toegenomen, is volgens [Geven in Nederland 2024](#) de reële waarde van giften voor huishoudens afgenomen door de aanzienlijke inflatie sinds 2022. De bijdragen uit nalatenschappen blijven sinds 2005 toenemen en zijn verantwoordelijk voor 7 procent van de bijdragen aan goede doelen.

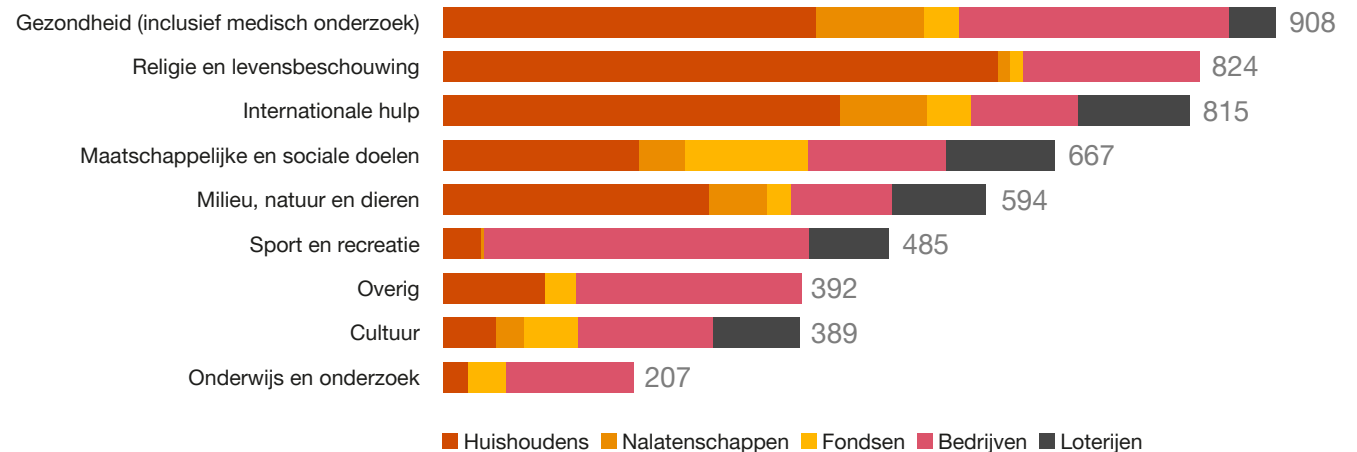
Verder wijst [Geven in Nederland 2024](#) uit dat voor donateurs informatie over de besteding en de impact van giften een belangrijke randvoorwaarde vormt om te doneren.

Een opvallende trend is dat werknemers of ondernemers hun gift als een investering zien en actief betrokken zijn bij de goede doelen, door bijvoorbeeld plaats te nemen in het bestuur van de instelling.

Aan welke maatschappelijke terreinen geven we in Nederland?

We geven het meest aan goededoelenorganisaties die actief zijn op het terrein van gezondheid

Totaalbedrag aan giften uitgesplitst naar maatschappelijk terrein in 2022 (in € miljoenen)

Bron: [Geven in Nederland 2024](#).

Giftenaftrek

Hoewel het [SEO-rapport 2024](#) vraagtekens zet bij de doelmatigheid van de giftenaftrek, erkent het wel de doeltreffendheid ervan. Een commissie van deskundigen onder voorzitterschap van Alexander Rinnooy [concludeert](#) als reactie daarop tot behoud van de giftenaftrek in de huidige vorm omdat deze aftrek 'een groot goed is dat de Nederlandse belastingbetaler aanmoedigt om een persoonlijk accent te plaatsen bij de groei en de bloei van de vele goede doelen in Nederland'. In lijn daarmee is de giftenaftrek in de visie van PwC een uitermate geschikt instrument om de particuliere betrokkenheid bij goede doelen (fiscaal) te bevorderen. Zo kunnen particulieren en bedrijven zelf bepalen welke algemeen nuttige activiteiten zij indirect met belastingmiddelen stimuleren. Een eventuele versoering van de giftenaftrek, zoals in het [Hoofdlijnenakkoord](#) van 16 mei 2024 wordt voorgesteld, kan een substantiële impact hebben op het geefgedrag van een niet te onderschatten deel van de donateurs.

De fiscale mogelijkheden tot giftenaftrek zijn ruimer voor periodieke giften dan voor eenmalige giften. Deze verruimde aftrek voor periodieke giften is geïntroduceerd vanwege het belang van meerjarige giften voor goede doelen om zo een vaste inkomstenstroom te stimuleren. Ook komt het voor dat vermogende particulieren/families ervoor kiezen een goed doel op te richten. Overwegingen die hierbij een rol spelen, zijn het bepalen en vormgeven van het geefbeleid van het goede doel, het creëren van bewustzijn bij de volgende generatie van het belang van maatschappelijke impact en het verbinden van familie(leden).

Steun aan sociale ondernemingen

Een nieuwe vorm van maatschappelijke impact ziet op ondersteuning van entiteiten die een sociale onderneming drijven. Sociale ondernemingen vormen een nieuwe bedrijfsvorm die zich in de afgelopen decennia heeft ontwikkeld.

Hierbij staat de maatschappelijke missie voorop in plaats van het traditionele winstoordeel. Hoewel sociale ondernemingen een verdienmodel kennen, zien ze winst als middel en niet als doel. Een ander kenmerk is dat de onderneming op een sociale manier wordt gevoerd. Verder zijn bestuur en beleid op evenwichtige zeggenschap van alle betrokkenen gebaseerd. De maatschappelijke waarde die sociale ondernemingen creëren voor de Nederlandse samenleving is op diverse terreinen zichtbaar: niet alleen het leveren van innovatieve duurzame producten en diensten maar ook het bestrijden van internationale armoede, het versterken van de sociale cohesie in woonwijken en het verbeteren van de zorg.

Impactinvestering/ maatschappelijk investeren

Afgezien van donateurs aan goede doelen zijn er nu ook 'nieuwe' impactmakers. Zij willen meer dan alleen maar geld schenken. Zij kiezen er vaker voor om bijvoorbeeld leningen te verstrekken, duurzaam te beleggen dan wel maatschappelijk te investeren in een bedrijf met een maatschappelijke missie. Dat kan bijvoorbeeld een sociale onderneming zijn, maar dat hoeft niet. Ook een niet-sociale onderneming kan een maatschappelijke missie hebben waarvoor het impactinvesteringen aantrekt. 'Impactinvestering' kenmerkt zich dan ook doordat het financiële rendement daarbij niet leidend is. In plaats daarvan staat het maatschappelijk rendement voorop. Investeerders stellen eisen zodat met hun investering een bepaald maatschappelijk doel wordt bereikt. Deze nieuwe varianten op het maken van maatschappelijke impact zorgen ervoor dat het behalen van een maatschappelijke doelstelling niet langer alleen afhankelijk is van goede doelen. Uit onderzoeken blijkt dat de nieuwe generatie beleggers veel waarde hecht aan de maatschappelijke impact van de belegging. Het is dus van belang voor zowel non-profitinstellingen als commerciële bedrijven om duidelijk te communiceren of rapporteren welke impact ze maken om zo nog interessanter te zijn voor potentiële beleggers.

Steward-ownership

De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om onderzoek te doen naar een nieuwe ondernemingsvorm voor bedrijven die positieve impact willen maken: 'steward ownership'. Dit is een rechtsvorm gebaseerd op rentmeesterschap waarbij winstrecht en stemrecht uit elkaar zijn gehaald. Uitgangspunt daarbij is dat een bedrijf 'van zichzelf' is en wordt geleid door 'stewards' (rentmeesters) die (tijdelijk) in het belang van de missie en het bedrijf de koers bepalen. Als er investeerders betrokken zijn, zijn zij dienend aan het bedrijf en hebben zij geen (doorslaggevend) stemrecht.

De kern van het model is om de missie en de waarden van een bedrijf op de lange termijn te waarborgen en de missie van het bedrijf boven winstmaximalisatie op de korte termijn te stellen. Hierdoor kan een organisatie zich beter focussen op wat het beste is voor de organisatie en de maatschappij in brede zin. Het sluit daarom goed aan bij de motivatie van impactgedreven ondernemers en helpt hen om hun intenties te borgen. Overigens kunnen ook bedrijven zonder sociale doelen kiezen voor dit rentmeesterschapsmodel.

Filantropische crowdfunding

Een nieuwe vorm van geven is filantropische crowdfunding. Volgens [Geven in Nederland 2024](#) doneert ongeveer 26 procent van de huishoudens online. Online donaties vinden onder andere plaats via een crowdfunding platform (ongeveer 28 procent van de online donaties). Potentiële donateurs kunnen van tevoren lezen wat het doel van de actie is en hoeveel geld er nodig is. Een belangrijke motivatie om via crowdfunding te doneren is dat de donateur de initiatiefnemer van het project kent: veelal een familielid, vriend, collega of kennis. De initiatiefnemer kan ook een goed doel zijn. Met crowdfunding kunnen goede doelen vooral jonge generaties bereiken.

Schenken aan een instelling

Wilt u graag schenken? Als persoon of via uw bedrijf? Wilt u geld schenken of een voorwerp? En wilt u incidenteel of periodiek geven? Dit kan allemaal in meer of mindere mate fiscaal voordelig.

Het schenken aan goede doelen heeft maatschappelijke impact en kan voldoening geven. Maar het is ook fiscaal aantrekkelijk. Er bestaan verschillende fiscaal voordelige manieren om betrokken en duurzaam te geven. De wens van de schenker staat hierbij voorop: wat wilt u geven, aan welk goed doel en hoe lang?

Wanneer eenmaal inzichtelijk is geworden wat u als donateur precies wilt en u daarin de juiste keuzes hebt gemaakt, komt het aan op het selecteren van de juiste vorm van de gift. Verder kunt u zelf de schenking doen, maar u kunt ook schenken vanuit uw vennootschap.

Gift in geld of natura

Een gift veronderstelt 'vrijgevigheid'. Dit betekent dat u geen tegenprestatie van het goede doel vraagt. Ook moeten beide partijen weten dat een van de twee iets krijgt: ze moeten zich bewust zijn van de bevoordeling van een van beiden door de gift.

Een gift kan bestaan uit een geldbedrag of een (waardevol) voorwerp, zoals een kunstwerk, een sieraad of een antieke vaas.

U kunt ook iemand bevoordelen door iets te verkopen tegen een prijs die lager is dan de marktwaarde. Of door een lening

te verstrekken tegen gunstige voorwaarden, bijvoorbeeld door geen rente te rekenen. Ook deze bevoordeling geldt in de meeste situaties als een schenking.

U wilt zelf schenken

Afhankelijk van de vorm van de gift kan deze geheel of gedeeltelijk in aftrek komen op uw belastbaar inkomen als persoonsgebonden aftrekpost. Als uw inkomen in een jaar niet toereikend is voor het in aftrek brengen van de gift, dan kunt u het restant van de gift in het daaropvolgende jaar in aftrek brengen. De aftrek vindt plaats in het jaar van betalen op grond van het kasstelsel.

Er is een onderscheid tussen de aftrekbaarheid van gewone en periodieke giften. Contante giften zijn niet aftrekbaar. Het maximale aftrektarief voor alle persoonsgebonden aftrekposten in de inkomstenbelasting - waaronder de giftenaftrek - is tussen 2020 en 2023 in jaarlijkse stappen verlaagd. In 2024 krijgt u van uw aftrekbare gift in de hoogste belastingschijf maximaal 36,97 procent belasting terug.

In het [Hoofdlijnenakkoord](#) aangekondigd dat onder andere de giftenaftrek voor particulieren zou worden beperkt. Het kabinet is hier in het [Belastingplan 2025](#) echter op teruggekomen. De giftenaftrek in de inkomstenbelasting blijft daarmee voorlopig ongewijzigd.

Incidentele gift

Voor gewone, niet-periodieke giften aan een algemeen nut beogende instelling (anbi) of een steunstichting sbbi (sociaal belang behartigende instelling) geldt dat de schenking aftrekbaar is voor zover deze meer bedraagt dan één procent van uw verzamelinkomen, met een minimum van zestig euro (drempel). Het verzamelinkomen is het gezamenlijke bedrag van uw inkomen in box 1, 2 en 3, vóór toepassing van persoonsgebonden aftrekposten zoals alimentatiebetalingen.

Daarnaast geldt een maximumaftrek van tien procent van uw verzamelinkomen (plafond). U moet uw gift bovendien met schriftelijke stukken kunnen aantonen, zoals een bankafschrift. Incidentele giften aan een 'gewone' sbbi (zoals een muziek- of sportvereniging) zijn niet aftrekbaar.

Voorbeeld: Maurice doet een gewone gift

Maurice wil in 2024 een gewone gift aan een anbi doen van 25.000 euro. Hij verwacht dat in 2024 zijn box 1-inkomen 50.000 euro en zijn box 3-inkomen 250.000 euro bedragen. Maurice heeft geen (overige) persoonsgebonden aftrekposten. Zijn verzamelinkomen bedraagt dus 300.000 euro over 2024. Voor Maurice is de gift aftrekbaar voor zover deze hoger is dan 3.000 euro (dit is één procent van 300.000 euro). Daarnaast geldt een maximale aftrek van tien procent van het verzamelinkomen (in deze situatie 30.000 euro). Maurice kan dus maximaal een bedrag van 22.000 euro in aftrek brengen en 3.000 euro van zijn gift is voor hem niet aftrekbaar. Als Maurice met zijn box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent (2024) valt, dan levert deze aftrek hem 8.133 euro (36,97 procent van 22.000 euro) op en kost de schenking hem dus netto 16.867 euro (25.000 euro minus 8.133 euro).

Periodieke gift

De aftrek van periodieke giften aan een anbi of een vereniging die aan bepaalde voorwaarden voldoet, was tot 1 januari 2025 beperkt tot 250.000 euro per kalenderjaar, voor fiscale partners samen. Vanaf 2025 geldt een plafond van 1,5 miljoen euro per huishouden, per kalenderjaar. Voor de aftrek geldt dat de giften de vorm hebben van minimaal vijf jaarlijkse, 'vaste en gelijkmatige' periodieke uitkeringen die uiterlijk eindigen bij overlijden. De periodieke gift kan bestaan uit geld, maar

mag ook een gift in natura zijn. Voor de aftrekbaarheid van de gift moet de ontvanger een anbi zijn of een vereniging met minstens 25 leden die niet onderworpen is aan vennootschapsbelasting of daarvan is vrijgesteld.

De maximering van de aftrek van periodieke giften is ingevoerd per 1 januari 2023. De periodieke giften die zijn vastgelegd vóór 4 oktober 2022 16:00 kunnen nog tot en met het jaar 2026 volledig in aftrek worden gebracht in de aangifte inkomstenbelasting.

De beëindiging van de periodieke gift is veelal het overlijden van de schenker. Dit kan ook het overlijden van een andere persoon zijn, zoals de erfgenaam van de schenker, zodat de termijn van de periodieke gift ook na het overlijden van de schenker blijft doorlopen. Er zijn nog andere beëindigingsmogelijkheden van een periodieke gift: faillissement of verlies van anbi-status van de verkrijgende instelling, arbeidsongeschiktheid en onvrijwillige werkloosheid van de donateur. De sterftkans speelt bij periodieke giftenaftrek geen rol. Een periodieke gift die afhankelijk is van meerdere levens komt ook voor aftrek in aanmerking. Wij verwijzen naar ons [Belastingnieuwsbericht](#) voor een verdere toelichting op deze situatie.

Voor het bepalen of er sprake is van een vaste en gelijkmatige uitkering, is niet de financiële waarde van de gift beslissend, maar de hoeveelheid daarvan. Dit is vooral van belang bij giften in natura met een jaarlijks schommelende waarde, zoals een kunstverzameling. In de schenkingsovereenkomst moet dan staan dat de delen die de donateur gaat overdragen even groot zijn, bijvoorbeeld elk jaar een vijfde gedeelte van de kunstverzameling. Voor de aftrek van periodieke giften in natura geldt vanaf 1 januari 2024 een extra voorwaarde. Indien de gift hoger is dan 10.000 euro per kalenderjaar (20.000 euro voor fiscale partners), is deze alleen aftrekbaar als de waarde blijkt uit een onafhankelijk taxatierapport of factuur.

Verder maakt het voor de periodieke giftenaftrek niet uit op welke datum de uitkeringen of verstrekkingen in de kalenderjaren vervallen, zolang de giften maar in vijf opeenvolgende kalenderjaren plaatsvinden. Bij een periodieke gift van 500 euro per jaar die voor vijf jaar is vastgesteld, waarvan de eerste uitkering plaatsvindt op 15 december van het eerste jaar en de overige uitkeringen plaatsvinden op 15 januari, kwalificeert voor de giftenaftrek, ondanks dat de looptijd van de gift drie jaar en één maand bedraagt.

Voorbeeld: Maurice kiest voor een periodieke gift

Maurice heeft na overleg met zijn adviseur besloten om een bedrag van 25.000 euro te schenken aan de anbi, maar dan in vijf gelijke delen van 5.000 euro. Maurice kan, als aan de vereisten voor een aftrekbare periodieke gift is voldaan, gedurende vijf jaar, ieder jaar 5.000 euro aftrekken in box 1. Als Maurice met zijn box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent valt, dan levert deze aftrek hem in 2024 1.848,50 euro (5.000 euro maal 36,97 procent) op en kost de schenking hem netto 3.151,50 euro. Als Maurice gedurende de resterende jaren ook met zijn box 1-inkomen in de hoogste belastingsschijf tarief valt, dan kost de schenking van totaal 25.000 euro hem 15.757,50 euro, hierbij rekening houdende met de voorgestelde maximale aftrektarieven in de betreffende jaren waarin de resterende termijnen worden voldaan. Een periodieke gift levert netto dus meer voordeel op dan een gewone gift, aangezien er bij periodieke giften geen drempel is. Daarnaast bedroeg het maximumbedrag voor een periodieke gift tot en met 2024 250.000 euro per jaar. Vanaf 2025 geldt een plafond van 1,5 miljoen euro. Het maximumbedrag voor gewone giften ligt doorgaans lager, aangezien daar een maximale aftrek geldt van tien procent van het verzamelinkomen.

Overeenkomst

U moet de periodieke gift vastleggen in een overeenkomst die u door een notaris laat opmaken of die u zelf met de anbi of vereniging met meer dan 25 leden sluit. Bij een overeenkomst tussen de geveger en de instelling moet wel voldaan worden aan een aantal voorwaarden. Zo moeten beide partijen een exemplaar van de ondertekende overeenkomst bewaren als bewijsstuk. Op de site van de Belastingdienst staan modellen voor deze overeenkomst. Maar de formulering in deze modellen is juridisch niet optimaal en zou later tot geschillen tussen de geveger en de instelling kunnen leiden. Het is raadzaam de overeenkomst samen met uw adviseur op te stellen. Bij complexe schenkingen, zoals van een kostbaar kunstobject, kunt u beter kiezen voor een notariële schenkingsakte.

Lees meer over de recente aanpassingen in de periodieke giftenaftrek in dit [Belastingnieuwsbericht](#).

U wilt schenken vanuit uw vennootschap

Giftenaftrek in de vennootschapsbelasting voor niet-zakelijke uitgaven

Als u via uw bv wilt schenken aan een anbi of een steunstichting sbbi (een niet-zakelijke uitgave), dan komt ook deze gift onder voorwaarden in aanmerking voor een giftenaftrek, maar dan in de vennootschapsbelasting. De aftrek bedraagt ten hoogste 50 procent van de winst met een maximum van 100.000 euro. Dit maximum geldt per belastingplichtig lichaam, waardoor u eventueel vanuit meerdere entiteiten kunt schenken (als deze niet in één fiscale eenheid zijn opgenomen). De giftenaftrek kan niet leiden tot een negatieve winst.

Giften voor zover boven het maximumbedrag van 100.000 euro zijn niet aftrekbaar voor de vennootschapsbelasting.

Boven deze grens wordt een niet-zakelijke gift aan goede doelen geherkwalificeerd als een uitdeling aan de aandeelhouder. Hierover moet de aandeelhouder inkomsten- en dividendbelasting betalen. De uitgave kan vervolgens weer worden aangemerkt als een schenking door de aandeelhouder in privé aan de betreffende anbi of steunstichting sbbi. Dat betekent dat de aandeelhouder in privé wel gebruik kan maken van de giftenaftrek in de inkomstenbelasting.

Tussen 1 januari 2024 en 1 januari 2025 geldt deze herkwalificatie niet en werden giften vanuit een vennootschap – ongeacht de omvang van de gift – niet bij u als aandeelhouder belast met dividendbelasting en inkomstenbelasting (box 2-heffing als de aandeelhouder een aanmerkelijkbelanghouder is).

De hiervoor beschreven beperking van de aftrekbaarheid van niet-zakelijke giften voor de vennootschapsbelastingbelasting laat onverlet dat zakelijke uitgaven zoals sponsoring, reclame en uitgaven in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen ('zakelijke giften' aan goede doelen) voor een vennootschap als zakelijke kosten kunnen kwalificeren. Die uitgaven zijn volledig aftrekbaar voor de vennootschapsbelasting. Zie ook hierna bij 'Zakelijke uitgave'.

Anders dan in het Hoofdlijnenakkoord was aangegeven, laat het kabinet de giftenaftrek in de inkomstenbelasting in stand. Lees meer over de beoogde afschaffing van giftenaftrek voor bedrijven per 1 januari 2025 in dit [Belastingnieuwsbericht](#).

Zakelijke uitgave

Als u een grote bijdrage vanuit uw vennootschap wilt leveren aan een goed doel, kan het onder omstandigheden fiscaal gezien voordeliger zijn deze bijdrage als 'zakelijke last' vorm te geven in plaats van als gift. Dit kan door het aangaan van een sponsoringsrelatie waarbij de anbi bijvoorbeeld de

Voorbeeld: Bart schenkt via zijn Bart Beheer BV

In 2024 maakt Bart Beheer BV 150.000 euro over aan stichting Pedalen Partners in verband met de persoonlijke charitatieve behoefte van Bart, directeur-groootaandeelhouder van Rijwielen BV. Stichting Pedalen Partners heeft de anbi-status. Het bedrag van 150.000 euro overschrijdt het maximumbedrag voor de giftenaftrek van 100.000 euro met 50.000 euro. Er is voor 100.000 euro sprake van een aftrekbare gift voor de vennootschapsbelasting. Bart als directeur-groootaandeelhouder hoeft echter over deze gift geen inkomstenbelasting en dividendbelasting te betalen omdat er geen sprake is van een uitdeling.

naam van uw bedrijf op haar website of in andere uitingen vermeldt. Ook is het mogelijk de bijdrage aan het goede doel in te bedden binnen een eventueel 'corporate responsibility'-beleid van uw onderneming. Door op deze manieren een duidelijke koppeling aan te brengen met het belang van uw bedrijf, zijn de kosten (in beginsel) volledig aftrekbaar van de winst. Het is in deze situatie wel van belang dat er geen koppeling is met de persoonlijke charitatieve behoeften van u als aandeelhouder en de schenking volledig op initiatief van de directie van het bedrijf geschiedt. Het is raadzaam de fiscale kwalificatie vooraf af te stemmen met uw adviseur.

Bij sponsoring of andere situaties waarin de anbi een tegenprestatie aan uw bedrijf verricht (bijv. deelname aan een galadiner), kan tot slot btw-heffing aan de orde zijn.

Lees meer over geven vanuit uw vennootschap in *Maatschappelijke impact maken als instelling*, hoofdstuk *Fiscale regels*.

Vrijstelling schenk- of erfbelasting

Als een goed doel aangemerkt is als anbi, dan hoeft de instelling geen schenk- of erfbelasting te betalen over uw schenking. Voor anbi's geldt namelijk een algehele vrijstelling van de schenk- en erfbelasting. Uiteraard moet de verkrijging wel het algemeen belang dienen. Op deze wijze komt uw schenking volledig ten goede aan de doelstellingen van de anbi.

Schenken aan een culturele instelling: benut de extra giftenaftrek

Als u schenkt aan een instelling met de culturele anbi-status, dan geldt een extra giftenaftrek. Instellingen die zich minstens voor negentig procent bezighouden met cultuur komen voor deze status in aanmerking. Denk daarbij aan musea, theaters, schouwburgen, bibliotheken en filmhuizen. U mag dan uw gift met 1,25 vermenigvuldigen voor de giftenaftrek inkomstenbelasting, met een maximum van 1.250 euro. Als u het hele jaar een fiscale partner hebt, wordt de vermenigvuldiging van 1,25 toegepast op het gezamenlijke bedrag aan giften aan culturele instellingen, waarbij de verhoging voor u en uw partner gezamenlijk maximaal 1.250 euro mag bedragen. Het maakt hierbij niet uit of u een gewone gift doet of een periodieke gift, of beide. Voor gewone giften geldt wel het drempelbedrag en het plafondbedrag (maximale aftrek). De verhoging die u krijgt voor de gift mag u optellen bij uw plafondbedrag voor gewone giften. De multiplier geldt ook als u de gift via uw bv doet. U mag dan uw gift met 1,5 vermenigvuldigen voor de giftenaftrek vennootschapsbelasting, met een maximum van 2.500 euro. In het [Belastingplan 2025](#) heeft het kabinet echter voorgesteld de aftrek voor giften van bedrijven en de regeling voor aanmerkelijkbelanghouders per 2025 af te schaffen.

Voorbeeld: Anna doet een gewone gift aan een culturele instelling

Anna wil in 2024 een gewone gift aan een culturele anbi doen van 18.750 euro. Deze gift mag Anna voor de aangifte inkomstenbelasting verhogen met 25 procent, maar maximaal met 1.250 euro. 25 procent van 18.750 is meer dan het maximum van 1.250 euro, derhalve wordt de totale gift 20.000 euro (18.750 euro plus 1.250 euro). Ze verwacht dat in 2024 haar box 1-inkomen 50.000 euro en haar box 3-inkomen 100.000 euro bedragen. Anna heeft geen (overige) persoonsgebonden aftrekposten. Haar verzamelinkomen bedraagt dus 150.000 euro over 2024. De gift van Anna is aftrekbaar voor zover deze hoger is dan de drempel van 1.500 euro (één procent van 150.000 euro). De maximale aftrek zou normaliter 15.000 euro (tien procent van 150.000 euro: plafond) bedragen, maar Anna mag de verhoging van 1.250 euro optellen bij de maximale aftrek van 15.000 euro zodat zij maximaal 16.250 euro in aftrek mag brengen. Daarnaast mag zij de gift slechts in aftrek brengen voor zover deze hoger is dan de drempel van 1.500 euro, dus 14.750 euro (16.250 minus 1.500). Van Anna's gift is derhalve 4.000 euro niet aftrekbaar (18.750 euro minus 16.250 euro plus 1.500 euro). Als Anna met haar box 1-inkomen in het hoogste belastingtarief van 49,5 procent (2024) valt, dan levert deze aftrek haar 5.453 euro (36,97 procent van 14.750 euro) op en kost de schenking haar netto 13.297 euro (18.750 euro minus 5.453 euro).

Schenken aan sociale ondernemingen en het doen van impactinvesteringen

Hoe zit het met nieuwe vormen van maatschappelijke impact, zoals schenken aan entiteiten die een sociale onderneming drijven of het (laten) doen van een impactinvestering?

Sociale ondernemingen kunnen slechts in specifieke situaties als anbi worden aangemerkt. Dit betekent dat u een schenking aan een sociale onderneming op dit moment meestal niet in aftrek kunt brengen in de inkomstenbelasting tenzij de sociale onderneming in kwestie is opgenomen in het anbi-register van de Belastingdienst. Aftrek in de vennootschapsbelasting is in beginsel alleen mogelijk als er een duidelijke koppeling is aan te brengen tussen het belang van uw bedrijf en de gemaakte kosten (zie hiervoor het onderdeel over schenken vanuit uw vennootschap). De verkrijging van een schenking door een sociale onderneming kan een belastbaar feit voor de schenkbelasting zijn. Als hiervan sprake is, maar over deze verkrijging ook inkomstenbelasting (of een voorheffing van deze belasting) wordt geheven, dan is de verkrijging vrijgesteld van schenkbelasting. Een liquidatie-uitkering waarover vennootschapsbelasting is verschuldigd is ook vrijgesteld van schenkbelasting.

Onder impactinvestering vallen alle investeringen die beleggers doen met de intentie om naast het realiseren van financieel rendement positieve maatschappelijke impact te genereren. Er is hier geen sprake van een gift, maar van een belegging. Aangezien de investeerder tevens een tegenprestatie kan ontvangen in de vorm van financieel rendement zal er in beginsel geen sprake zijn van een gift voor de giftenaftrek. Het is voor anbi's mogelijk impactinvesteringen te doen en de anbi-status te behouden, mits deze investering aan bepaalde voorwaarden voldoet. Voor een uitgebreide toelichting hierop verwijzen wij naar dit [Belastingnieuwsbericht](#).

Goeddoen met uw nalatenschap

U kunt besluiten om (een deel van) uw nalatenschap toe te laten komen aan een goed doel. Dat kan bestaan uit geld of spullen. Bij de fiscale gevolgen speelt een belangrijke rol of fiscale faciliteiten van toepassing zijn. Zo hoeven anbi's en (steunstichtingen) sbbi's geen erfbelasting te betalen over erfenissen.

Misschien hebt u een band met een goed doel en steunt u dit al jaren. Of wilt u graag iets achterlaten met een bepaald doel. Hebt u de wens om ook na overlijden een bijdrage te leveren aan het werk dat instellingen verrichten? U kunt er dan voor kiezen om uw nalatenschap (of een deel ervan) aan een bestaande of nieuw op te richten instelling ten goede te laten komen.

Een goed doel als begunstigde in uw testament

U kunt ervoor kiezen om uw erfenis of een deel ervan aan een goed doel na te laten. Wanneer de instelling van uw keuze een anbi of een (steunstichting) sbbi is, hoeft deze geen erfbelasting te betalen over die verkrijging.

Voor een begunstiging van een goed doel bij overlijden is een testament nodig. U kunt in uw testament een anbi of een (steunstichting) sbbi een legaat toekennen, of die benoemen tot (mede)erfgenaam.

Legaat

Een legaat is een duidelijk omschreven goed of een geldbedrag dat u nalaat. Zo kunt u ervoor kiezen om uw kunstwerken of uw huis te legateren aan een anbi. Het legaat kan ook bestaan uit een bedrag in contanten, al dan niet gelijk aan een bepaald percentage uit de nalatenschap.

De erfgenamen zijn verplicht om een legaat uit te keren. Verder is iemand die een legaat ontvangt niet aansprakelijk voor eventuele schulden uit de nalatenschap.

Erfgenaam

Als u een instelling erfgenaam maakt in uw testament, dan krijgt deze uw nalatenschap of een breukdeel daarvan. De erfgenaam deelt dus mee in alle baten en lasten van de boedel. Een erfgenaam krijgt ook zeggenschap over de afwikkeling van de nalatenschap tenzij hiervoor een executeur is aangewezen.

Voorwaarden

U kunt voorwaarden stellen aan de verkrijging. Bijvoorbeeld dat de instelling uw legaat of erfenis alleen zal gebruiken voor een bepaald project. Voor de vrijstelling van de erfbelasting is het wel van belang dat deze voorwaarden niet in strijd zijn met het algemeen of sociaal belang van de instelling.

Oprichting stichting bij testament

U kunt ook bij testament een stichting oprichten en de statuten daarvan opnemen in uw testament. Als de stichting vervolgens voldoet aan de anbi-regelgeving en de anbi-status aanvraagt, dan zal zij worden vrijgesteld van heffing van erfbelasting. De statuten moeten daarvoor voldoen aan de voorwaarden zoals die gelden voor anbi's.

Het kan voorkomen dat de statuten op het moment van overlijden niet (meer) voldoen aan de dan geldende anbi-voorwaarden. De staatssecretaris heeft goedgekeurd dat de stichting dan onder bepaalde voorwaarden toch als anbi kwalificeert. Het gaat om deze voorwaarden:

- De statuten worden aangepast binnen acht maanden na het overlijden van de erflater.
- De stichting schenkt niet of doet geen uitkering tot het moment waarop de stichting als anbi is aangemerkt.

Nalaten aan sociale ondernemingen en uw nalatenschap als impactinvestering

De anbi-status speelt een belangrijke rol bij de vrijstelling van erfbelasting voor verkrijgingen uit een nalatenschap. Nieuwe vormen van maatschappelijke impact, zoals nalaten aan entiteiten die een sociale onderneming drijven of het (laten) doen van een impactinvestering met uw nalatenschap, worden belast met erfbelasting als de verkrijger geen anbi-status heeft. Dit betekent dat sociale ondernemingen en de ontvangers van een eventuele impactinvestering dertig tot veertig procent van de waarde van ontvangen nalatenschap zullen moeten afdragen.

Kwijtschelding erfbelasting in ruil voor kunst- en cultuurbezit

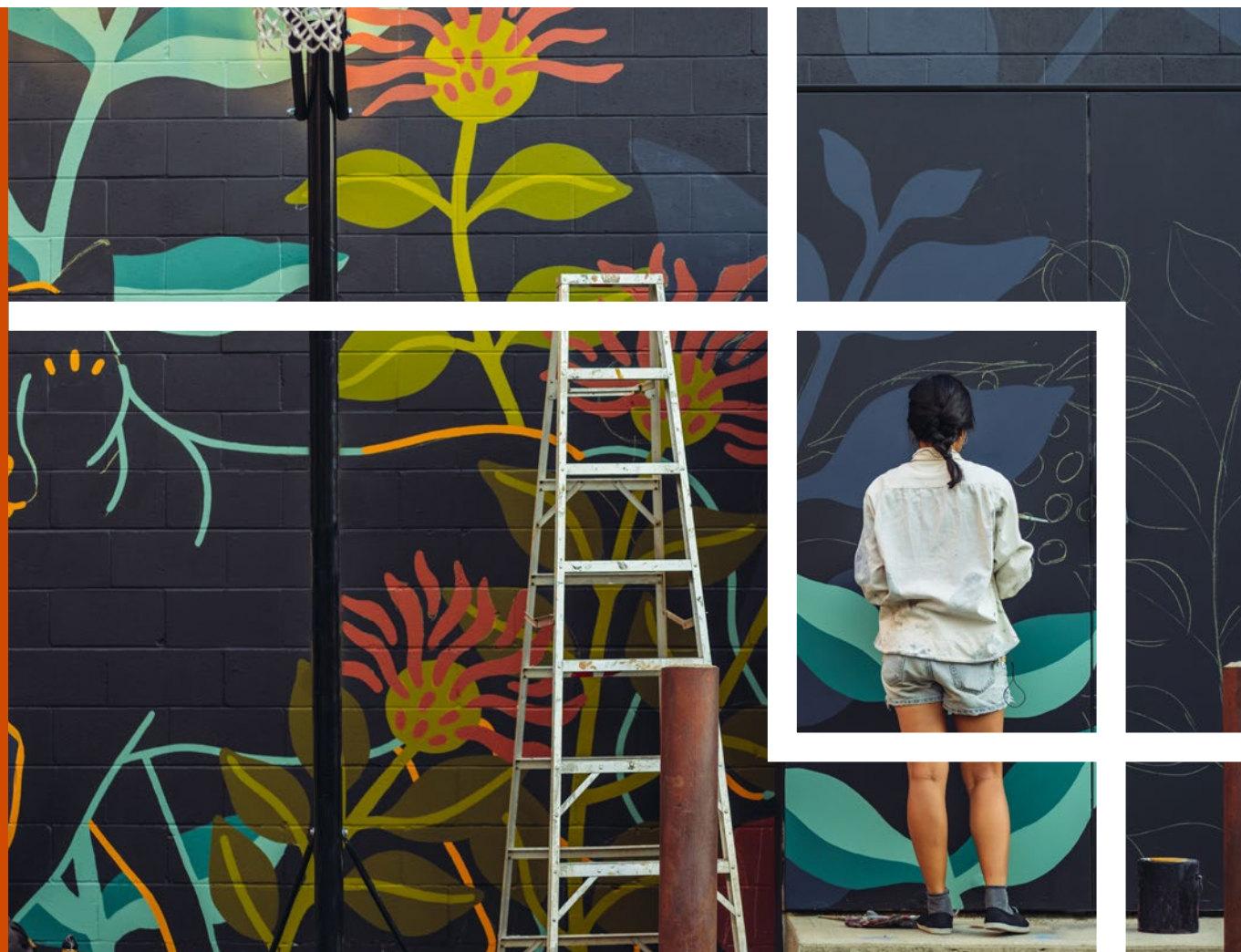
Behoort er kunst tot uw nalatenschap?

Dan kunnen uw erfgenamen mogelijk (een deel van de) erfbelasting betalen met een kunstvoorwerp. De kunst komt vervolgens in bezit van de Staat, die ervoor zorgt dat het in een Nederlands museum of bij een universitaire instelling komt.

Kunstvoorwerpen die in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld schilderijen, vazen, beeldhouwwerken en meubels. Een van de voorwaarden is dat het voorwerp van nationaal kunst- of cultuurhistorisch belang is.

U kunt hiervoor een verzoek indienen tot kwijtschelding van erfbelasting. De kwijtschelding kan oplopen tot 120 procent van de waarde van de voorwerpen die u aan de Staat wilt overdragen, maar niet meer dan de verschuldigde belasting en belastingrente.

De Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen beoordeelt eerst of de voorwerpen uit de nalatenschap van voldoende nationaal kunst- of cultuurhistorisch belang zijn. Het is ook mogelijk dat een erflater vóór zijn overlijden vraagt of voorwerpen uit zijn nalatenschap aan de voorwaarden voldoen. De Belastingdienst gaat ook akkoord als kwalificerende kunstvoorwerpen in gedeelde eigendom vanuit de nalatenschap in betaling worden gegeven.

Inzet als vrijwilliger

Vrijwilligers kunnen voor hun vrijwilligerswerk een onbelaste vergoeding ontvangen. Voor deze ‘vrijwilligersregeling’ gelden echter bepaalde voorwaarden. Krijgt u van meerdere instellingen een vrijwilligersvergoeding en overschrijden deze vergoedingen samen de maximumbedragen van de vrijwilligersregeling, dan zijn deze vergoedingen toch belast. Als u niet voldoet aan de voorwaarden voor de vrijwilligersregeling, dan heeft dat fiscale gevolgen.

Wanneer voldoet u aan de vrijwilligersregeling?

Uw vrijwilligersvergoeding is onbelast als u aan deze drie voorwaarden voldoet:

- u doet vrijwilligerswerk voor een anbi, een sportorganisatie, of een (andere) instelling die niet is onderworpen aan de vennootschapsbelasting;
- de vergoeding die u hiervoor ontvangt, bedraagt niet meer dan 210 euro per maand en niet meer dan 2.100 euro per jaar (deze bedragen gelden voor 2025); en
- u ontvangt de vergoeding *als vrijwilliger*: de vergoeding staat niet in verhouding tot de omvang en het tijdsbeslag van de verrichte werkzaamheden.

Organisatie

De eerste voorwaarde gaat over de aard van de organisatie waarvoor u vrijwilligerswerkzaamheden verricht. Op de website van de Belastingdienst kunt u eenvoudig nagaan of een bepaalde instelling een anbi is.

Maximumvergoeding

De voorwaarde dat een onbelaste vrijwilligersvergoeding niet meer mag bedragen dan 210 euro per maand en 2.100 euro per jaar, is bij betrokkenen over het algemeen goed

bekend. Zodra één van beide bedragen wordt overschreden, is de vrijwilligersregeling niet meer van toepassing. Dit betekent bijvoorbeeld dat u wel aan de vrijwilligersregeling kunt voldoen als u tien maanden in het jaar 210 euro per maand ontvangt, maar niet aan de regeling voldoet als u in één maand 250 euro vrijwilligersvergoeding ontvangt. Alle vergoedingen die u van de vrijwilligersorganisatie krijgt, tellen mee voor deze grensbedragen, dus ook eventueel afzonderlijk ontvangen kostenvergoedingen en beloningen in natura.

Geen marktconforme beloning

Er moet sprake zijn van vrijwilligerswerk. Dat betekent dat u de werkzaamheden niet bij wijze van beroep uitoefent en om die reden geen marktconforme beloning ontvangt. De vergoeding heeft meer het karakter van een kostenvergoeding. Om onduidelijkheid over dit criterium op te lossen (vooral voor organisaties die vrijwilligers een vergoeding per uur betalen), heeft de overheid deze voorwaarde nader ingevuld. Tot een bedrag van 5,60 euro per uur (2025) ziet de Belastingdienst een uurvergoeding in ieder geval nog niet als marktconforme beloning. Voor een vrijwilliger jonger dan 21 jaar geldt een grensbedrag van 3,30 euro per uur (2025). In veel gevallen ontvangen vrijwilligers echter geen vergoeding per uur, maar bijvoorbeeld een vast maandelijks bedrag, dat (mede) is bedoeld als tegemoetkoming in de kosten die de vrijwilliger heeft gemaakt. In die gevallen is vaak zonder meer duidelijk dat de vergoeding in geen verhouding staat tot de gewerkte uren, zodat aan de definitie van ‘vrijwilliger’ is voldaan.

Vrijwilligerswerk bij meerdere instellingen

Als u aan alle drie voorwaarden voor de vrijwilligersregeling voldoet, is de netto ontvangen vrijwilligersvergoeding (ook) voor de inkomstenbelasting onbelast en hoeft u dit bedrag niet op te geven in de aangifte inkomstenbelasting.

Dit kan anders zijn als u van meerdere instellingen een vrijwilligersvergoeding ontvangt.

De vrijwilligersregeling in de loonbelasting zorgt ervoor dat als aan de voorwaarden is voldaan, geen sprake is van belast loon. Maar de vrijwilligersvergoedingen zouden dan voor de inkomstenbelasting toch nog belast kunnen zijn als ‘resultaat uit overige werkzaamheden’. Om dit te voorkomen stelt de Wet op de inkomstenbelasting dat als een vrijwilliger voor maximaal 210 euro per maand en 2.100 euro per kalenderjaar vergoedingen ontvangt, er geen

Voorbeeld: Pieter helpt één dag bij een stembureau en ontvangt 190 euro

Pieter ontvangt 190 euro vergoeding voor zijn werkzaamheden als lid van een stembureau voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Hij verricht die werkzaamheden op één dag en heeft daarvoor eerder een introductiebijeenkomst bijgewoond. De vergoeding komt neer op 9,47 euro per gewerkt uur. De rechter oordeelt dat de vergoeding van 190 euro in dit geval zozeer afwijkt van wat als een algemene kostenvergoeding en een kleine vergoeding voor zijn inzet kan worden gezien, dat geen sprake is van een onbelaste vrijwilligersvergoeding.

Wanneer een vrijwilligersorganisatie wel een uurvergoeding geeft van maximaal 5,60 euro per uur (of 3,30 euro voor een vrijwilliger jonger dan 21 jaar), kan zij daarnaast nog wel kosten vergoeden. Zolang de uurvergoeding en de kostenvergoedingen samen niet meer bedragen dan 210 euro per maand en 2.100 euro per jaar, valt dit nog binnen de vrijwilligersregeling.

sprake is van resultaat uit overige werkzaamheden. Let wel, voor de loonbelasting gelden de maximumbedragen voor de vrijwilligersregeling per vrijwilligersrelatie, voor de inkomstenbelasting gelden deze echter per individu. Als u meerdere vrijwilligersfuncties verricht, kan het daarom zijn dat u uw vrijwilligersvergoedingen toch als resultaat uit overige werkzaamheden moet aangeven in uw aangifte inkomstenbelasting. Dit is het geval wanneer het totaal van de vergoedingen één van beide maximumbedragen overschrijdt. U kunt hierbij uw kosten op de ontvangen vergoedingen in aftrek brengen.

Wat als u niet aan de vrijwilligersregeling voldoet?

Hoe zit het fiscaal met uw vrijwilligersvergoeding, als de vergoeding per organisatie één van beide maximumbedragen van de vrijwilligersregeling overschrijdt, óf als u niet voldoet aan de voorwaarde dat het een *vrijwilligersvergoeding* moet zijn?

Als u van uw organisatie meer ontvangt dan 210 euro per maand of 2.100 euro per jaar, dan is niet meteen sprake van een belaste vergoeding. Zolang het uitsluitend gaat om een vergoeding van werkelijk gemaakte kosten, blijft de vergoeding onbelast. In dat geval moeten u en uw vrijwilligersorganisatie de kosten wel kunnen aantonen. Dit hoeft niet zolang de vergoeding binnen de maximumbedragen blijft. Wanneer een vergoeding hoger dan de maximumbedragen geen kostenvergoeding is, dan is die vergoeding wel belast, ofwel als loon ofwel als resultaat uit overige werkzaamheden.

Verder is de vergoeding ook belast in de situatie dat de vrijwilligersregeling niet van toepassing is, omdat sprake is van een marktconforme beloning, en daarom niet is voldaan aan de definitie van 'vrijwilliger'. Is er sprake van een (fictieve) dienstbetrekking, dan is de vergoeding belast als loon. In het

andere geval is de vergoeding belast als resultaat uit overige werkzaamheden.

Afzien van vrijwilligersvergoeding

Als u als vrijwilliger afziet van de vrijwilligersvergoeding dan kunt u onder voorwaarden gebruikmaken van de giftenaftrek. De betreffende anbi moet een verklaring afgeven dat u zich als vrijwilliger voor die instelling hebt ingezet en dat de

instelling bereid is en in staat is een bepaalde vergoeding uit te keren. Een andere voorwaarde is dat de vrijwilliger aanspraak kan maken op die vergoeding. Als u als vrijwilliger kosten hebt gemaakt en afziet van een vergoeding daarvoor of u voor die kosten geen vergoeding van de anbi ontvangt, kunt u eveneens gebruikmaken van de giftenaftrek. Het [formulier Vrijwilligersverklaring](#) is beschikbaar op de website van de Belastingdienst en kunt u samen met de anbi invullen.

Afsluiting

Donateurs en vrijwilligers zijn onmisbaar voor maatschappelijke impact. Donateurs willen meer betrokken en duurzaam geven. Schenken en nalaten aan goede doelen kan fiscaal aantrekkelijk zijn. Ook kunt u de erfbelasting voldoen met kunstvoorwerpen of cultuurbezit uit de nalatenschap. Daarnaast komen vrijwilligers in aanmerking voor bepaalde onbelaste vergoedingen.

Belangrijke geeftrends

Donateurs zien hun gift vaker als een investering en zijn actief betrokken bij de goede doelen, door bijvoorbeeld plaats te nemen in het bestuur van de instelling. Ze willen dat het goede doel zelfstandig levensvatbaar wordt of blijft.

De 'nieuwe' donateurs willen meer dan alleen maar geld schenken. Steeds vaker gaat hun voorkeur ernaar uit leningen te verstrekken, duurzaam te beleggen dan wel maatschappelijk te investeren, sociale ondernemingen te steunen of via een crowdfunding platform te geven.

Deze nieuwe geefvarianten zijn ontstaan om de grote mate van afhankelijkheid van goede doelen te doorbreken en hen tot ondernemerschap te motiveren. Non-profitinstellingen doen er goed aan hierop in te spelen om zo nog interessanter te zijn voor potentiële donateurs.

Sommige vermogende particulieren/families kiezen voor een 'eigen' anbi om zo meer betrokken te zijn bij het goede doel, de volgende generatie meer bewust te maken van het belang van maatschappelijke impact en de familie meer te binden.

Schenken aan een instelling

Het schenken aan goede doelen heeft maatschappelijke impact en kan voldoening geven. Maar het is ook fiscaal aantrekkelijk. Fiscaal voordelig schenken kan zowel als persoon of via uw bedrijf. In beide gevallen zijn daar grenzen waar rekening mee moet worden gehouden. Het plafond voor de aftrek van de periodieke gift is vanaf 1 januari 2025 wel verhoogd van 250.000 euro naar 1,5 miljoen euro per huishouden, per kalenderjaar. Per 1 januari 2025 is de regeling geven uit de vennootschap afgeschaft. Daardoor wordt een schenking boven het maximum aftrek voor schenking vanuit de vennootschap gezien als een schenking vanuit privé door de aandeelhouder(s). Zakelijke bijdragen van een vennootschap aan goede doelen blijven daarentegen volledig aftrekbaar in de vennootschapsbelasting (als zakelijke kosten). De schenking kan geld maar ook een voorwerp betreffen. U kunt incidenteel geven en/of periodiek schenken. Voor het schenken aan een culturele instelling kunt u gebruikmaken van een extra aftrek.

Het schenken aan sociale ondernemingen, het doen van een impactinvestering en/of crowdfunding komen nu niet in aanmerking voor de giftenaftrek, omdat deze nieuwe vormen van maatschappelijke impact (nog) niet als algemeen nut worden aangemerkt. Hopelijk breidt de wetgever de lijst van algemeen nuttige doelen uit met deze nieuwe vormen van maatschappelijke impact.

Maatschappelijke impact via uw testament

U kunt besluiten om via uw testament (een deel van) uw nalatenschap ten goede te laten komen aan een filantropische instelling met een anbi-status of aan een (steunstichting) sbbi. Dat kan bestaan uit geld of spullen. Deze instellingen hoeven geen erfbelasting te betalen over erfenissen.

Ook kunt u bij testament een stichting oprichten en de statuten daarvan opnemen in uw testament. Onder bepaalde voorwaarden wordt die stichting vrijgesteld van heffing van erfbelasting.

Ook hier geldt dat er geen fiscale faciliteiten bestaan voor nalaten aan nieuwe vormen van maatschappelijke impact als sociale ondernemingen en impactinvestering omdat de wetgever deze niet als algemeen nut aanmerkt.

Kwijtschelding erfbelasting in ruil voor kunst- en cultuurbezit

Als kunstvoorwerpen of cultuurbezit deel uitmaken van uw nalatenschap, dan kunnen uw erfgenamen mogelijk (een deel van de) erfbelasting daarmee betalen. De voorwerpen komen vervolgens in bezit van de Staat, die ervoor zorgt dat het in een Nederlands museum of bij een universitaire instelling komt.

Vrijwilligersvergoedingen

Onder voorwaarden kunt u voor uw vrijwilligerswerk een onbelaste vergoeding ontvangen tot 210 euro per maand of 2.100 euro per jaar (2025). Een hogere vergoeding is niet belast zolang het uitsluitend gaat om een vergoeding van werkelijk gemaakte kosten. Dan moeten u en uw vrijwilligersorganisatie de kosten wel kunnen aantonen. Is een vergoeding hoger dan de maximumbedragen geen kostenvergoeding, dan is die vergoeding wel belast.

Contact

Wilt u meer informatie over deze publicatie en de mogelijke toepassing ervan in uw situatie? Neem dan contact op met uw PwC-adviseur of met:

Knowledge Centre

T: 088 792 4351

E: nl_knowledge_centre@pwc.com

De tekst van deze publicatie is afgesloten op februari 2025.

Aan deze publicatie werkten mee:

Huub van Erp

Joel de Vries

Kelly Endeman

Maaïke Sips

Maïko van Bakel (eindredactie)

Martijn Rootlieb

Mitra Tydeman (inclusief eindredactie)

Pjotr Anthoni

Rosanne Kroon

© 2025 PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289). Alle rechten voorbehouden. PwC verwijst naar de Nederlandse firma en kan soms naar het PwC-netwerk verwijzen. Elke aangesloten firma is een afzonderlijke juridische entiteit. Kijk op www.pwc.com/structure voor meer informatie.

De inhoud van deze publicatie is uitsluitend voor informatieve doeleinden opgesteld en bevat geen professioneel advies en mag dan ook niet als een substituuat daarvoor worden beschouwd. PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. aanvaardt derhalve geen aansprakelijkheid voor gevolgen die kunnen optreden indien op basis van de inhoud van deze publicatie al of niet wordt gehandeld dan wel anderszins besluiten worden genomen.

